

GŁOS LEKARZY

DWUTYGODNIK, POŚWIĘCONY SPRAWOM ZAWODOWYM LEKARSKIM, DEONTOLOGII LEKARSKIEJ I ZAGADNIENIOM Z ZAKRESU MEDYCYNY SPOŁECZNEJ.

SUBWENCYONOWANY PRZEZ IZBĘ LEKARSKĄ WSCHODNIO-GALICYJSKĄ.

:: WYCHODZI PIERWSZEGO I PIĘTNASTEGO KAŻDEGO MIESIĄCA. ::

REDAGUJE KOMITET.

REDAKTOR NACZELNY: DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI.

ADRES W SPRAWACH REDAKCYJNYCH I ADMINISTRACYJNYCH:

DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI
LWÓW, UL. ŚNIADECKICH 6.

:: :: TELEFON NR. 48/VI. :: ::

PRENUMERATA ROCZNA WYNOSI 6 KORON :: W ROSYI 3 RUBLE ::
W NIEMCZECH 6 MAREK :: WE FRANCYI 6 FRANKÓW.

WSZELKIE PRZESYŁKI PIENIĘŻNE ADRESOWAĆ NALEŻY:
DR. JAKÓB MOSZKOWICZ, LWÓW, UL. AKADEMICKA 28.
KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZĘD. NR. 39.786.

W JEDNOŚCI SIŁA!

TREŚĆ: Lekarze na kongresie esperantystów. — Ebenezer Howard. Miasta ogrodowe. — W sprawie ochrony macierzyństwa. — Należność za stratę czasu przy komisjach sądowych. — II. Zjazd neurologów, psychiatrów i psychologów polskich w Krakowie. — Stan szpitali w Galicyi. (Ciąg dalszy). — Kronika.

Lekarze na kongresie esperantystów.

Kongres esperantystów w Krakowie, odbyty w dniach 11—18 sierpnia, był wspaniałą manifestacją jubileuszową na cześć naszego kolegi, a twórcy esperanta dra Zamenhofs z Warszawy.

Kongres, w którym uczestniczyli przedstawiciele wszystkich kulturalnych narodów, zaszczylił naszego redaktora dra Mikołajskiego wyborem na przewodniczącego w uznaniu jego zasług, położonych przez wydawanie miesięcznika dla lekarzy „Voĉo de Kuracistoj”.

Posiedzenia grupy lekarzy esperantystów z różnych krajów odbywały się w lokalu Tow. lekarzy krakowskich pod przewodnictwem dra Mybsa z Altony. W skład prezydium wchodził nadto: dr. Szydłowski z Moskwy i dr. Robin z Warszawy.

W zebraniach lekarzy brał udział dr. Zamenhof. Z Polaków zauważyliśmy nadto: prof. Bujwida, prof. Kleckiego, prof. Wrzoska, dra Schoenguta z Krakowa, dra Felsa, dra Mikołajskiego, dra Skałkowskiego ze Lwowa, dra Godłowskiego z Lipska, lekarza sztabowego dra RadlMESSERA z Przemyśla, dra Chybczyńskiego i dra Robina z Warszawy, dra Steckiewicza z Kielc, dra Gelibtera z Zamościa.

Odczyty naukowe wygłosili: dr. Sos (Wiedeń), dr. Fischer (Tyflis), dr. Rothsuh (Akizgran). Odbyły się też popularne wykłady z dziedziny higieny, których słuchały szersze koła uczestników kongresu z wielkim zajęciem.

Wykłady naukowe i dyskusja, nad nimi przeprowadzona, wykazały ponownie, że język esperancki nadaje się doskonale jako język porozumiewawczy w naukowych kongresach lekarskich.

Radzono też nad tem, aby temu językowi zapewnić równoprawnienie z językami oficjalnymi na przyszłorocznym kongresie międzynarodowym lekarskim w Londynie i wybrano komisję, która ma w tym kierunku poczynić starania.

Drugim tematem ogólnego znaczenia była sprawa organu Międzynarodowego Związku esperantystycznego lekarzy (Tutmonda

Esperantista Kuracista Asocio). Organem tego związku przez dwa lata było czasopismo „Voĉo de Kuracistoj”, lecz przed rokiem zaczęto wydawać osobny organ p. t. „Internacia Medicino”, potem zaś „Bulteno de T. E. K. A.” a „Voĉo de Kuracistoj” z początkiem bieżącego roku przestał wychodzić.

Zebrani nalegali na dra Mikołajskiego, by wznowił wydawnictwo „Voĉo de Kuracistoj”, jako organu T. E. K. A., gdy jednak dr. Mikołajski oznajmił, że z powodu innych zajęć brak mu czasu do redagowania pisma esperanckiego, powołano na redaktora organu dra Chybczyńskiego z Warszawy, dając mu do pomocy miejscowy komitet redakcyjny i stałych współpracowników w różnych krajach. Pismo ma zapewniony zasiłek finansowy z kasy T. E. K. A. i może liczyć na powodzenie.

Po ukończeniu ostatniego posiedzenia zdjęto fotografię grupową a następnie udano się na wspólny obiad w hotelu Polleŕa, gdzie prof. Bujwid podejmował gości.

Lekarze esperantyści wzięli udział w zwiedzaniu zakładu prof. Olszewskiego, gdzie asystent p. Drozdowski demonstrował przyrząd do skraplania dużych ilości powietrza jakoteż nowy manometr do mierzenia ciśnienia gazów przy zmianach ciepłoty.

Zwiedzono nowy zakład fizyczny, przyczem profesor fizyki w Sorbonie p. Cotton, pozostający w korespondencji z prof. Natansonem (nieobecnym podówczas w Krakowie) wyrażał się z wielkim uznaniem o zakładzie i naszym uczonym.

Z innych szczegółów kongresu, interesujących lekarzy, zasługuje na wzmiankę publiczny odczyt esperancki p. Ebenezera Howarda, twórcy miast ogrodowych, którego idea w ciągu kilku lat ostatnich w całym świecie wielkiego nabrała rozgłosu i już w wielu miastach doczekała się urzeczywistnienia. P. Howard pierwszy założył miasto ogrodowe w Letchworth pod Londynem. Od kilku miesięcy przyłączył się do ruchu esperanckiego i po raz pierwszy w Krakowie wystąpił przed obcymi z odczytem w języku esperanckim, ilustrując swe opowiadanie licznymi obrazami świetlnymi.

AUTO-AERO

Największe w kraju przedsiębiorstwo automobilowe.

GARAGE-BOKSY

Pierwszorzędne warsztaty reparyacyjne, urządzone według ostatnich wymogów techniki.

Samorodne spajanie, wulkanizator uniwersalny, parowy, amerykańskie maszyny do obróbki metalu, z popędem elektrycznym. — Pierwszorzędne siły fachowe. — Stacja benzyny i smarów dzień i noc otwarta. — Czyszczenie wozów. — Magazyny wszelkich przyborów automobilowych. — Na żądanie wysyłamy specjalistów inżynierów i monterów.

Telefon 160.

AUTO-AERO

Lwów, ulica Chocimska.

Wyłączne zastępstwo światowej sławy —
automobili

„FIAT”

Właściciel firmy: JAN NOWORYTA.

Adres telegraficzny: Autero, Lwów.

Nowość!

PLANTACOL

Syrup z Plantago lanceolata, jedyny wypróbowany i niezawodny środek przeciw kłuszkowi u dzieci, nie zawierający żadnych narkotyków — jak również

Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne Apteki pod „Hygieą” EMILA JEZIEŃSKIEGO dz. B. SCHEINBACH, Lwów, ul. Gródecka 30. — Telefon 1181.

Nowość! PLANTACOL CODEINATUS

Syrup Sulfogajakolowy z Plantago i kodeiną przeciw kaszlowi, katarom i zapłegmieniu płuc u dorosłych poleca PT. Panom Lekarzom do ordynacji

Nowość!

Wielce sympatyczny ten starzec, okazujący prawdziwie młodzińczy zapal w propagowaniu nowych idei humanitarnych, użyczył nam rękopisu esperanckiego dla użytkowania jego referatu w polskiem tłumaczeniu w naszym piśmie.

Nie podajemy szczegółów z ogólnych zebrań i manifestacji kongresowych, gdyż znane są z pism codziennych. Prezydent kongresu dr. Mikołajski dzień za dniem drukował w „Kurjerze Lwowskim“ (nr. 367, 369, 371, 373, 375, 376, 377, 379) swe spostrzeżenia i tam znajdzie czytelnik najwięcej bezstronne opowiadanie o tych uroczystościach. Specjalny numer, poświęcony kongresowi, wydały „Nowości Ilustrowane“ z 23. sierpnia b. r. Fotografie z kongresu zamieściły pisma ilustrowane w kraju i za granicą.

Od 500 lat leczą

światowej sławy radio - siarkowe
gorące źródła i kąpiele błotne w

TRENCSEN-TEPLICZ

Górne Węgry.

Główna linia kolejowa Berlin — Oderberg — Wiedeń,

podagrę, reumatyzm etc. Nowe budynki z wykwinntem urządzeniem. Nowy Grand Hotel. Nowe łazienki. Romantyczne położenie górskie. Otwarte cały rok. Wspaniała wiosenna kuracja. Pensjonaty nie drogie. Dla domowej kuracji wysyłka szlamu. — Prospekty: Dyrekcyja kąp.

Miasta ogrodowe.

Odczyt Ebenezera Howarda, pierwszego twórcy miasta ogrodowego w Letchworth, wygłoszony w języku esperanckim na kongresie esperantystów w Krakowie w dniu 14. sierpnia 1912.

Sławny w całym świecie twórca miasta ogrodowego p. Howard miał odczyt o swojej idei na odbytym niedawno kongresie esperantystów w Krakowie i był łaskaw użyczyć nam rękopisu esperanckiego w celu użytkowania go w przekładzie w naszym piśmie. Sądzymy, że opowiadanie autora zainteresuje czytelników, tem więcej, gdy idea miast i przedmieść ogrodowych także w naszym kraju w ostatnich czasach wielkie budzi zajęcie. (Przyp. Redakcyi).

Przyjaciele!

Wielce się cieszę, że mam sposobność w tym zajmującym i starożytnym grodzie mówić przed wami o ruchu w sprawie miast ogrodowych.

Po raz pierwszy przemawiam o tem ważnem przedsięwzięciu w kraju, obcym dla mnie; to też pragnę zaraz w pierwszych moich słowach wyrazić serdeczną podziękę dla naszego mistrza Zamenhofa, bo jego wielki wynalazek, język esperanto, umożliwił mi to, o czem do niedawna nawet nie marzyłem. Gdyby nie było esperanta, nigdy nie mógłbym doznać tej wielkiej przyjemności, którą dziś odczuwam, gdy własnym głosem przemawiam do osób z różnych krajów o praktycznych wynikach pomysłów, niewątpliwie nadzwyczaj ważnych dla ludzi we wszystkich krajach.

Nasampród przypomnę, że esperanto jest wynikiem szczególnych okoliczności. Nasz mistrz Zamenhof wychowywał się w mieście, w którym panował chaos, spowodowany przez to, że mieszkańcy tego miasta mówili różnymi językami. Ten fakt naprowadził go na myśl, że wspólny język byłby bardzo pożytecznym i dopomógłby znacznie do wzajemnego porozumienia się. I dziś mamy już ten język: esperanto.

Otóż niech mi będzie wolno nadmienić, że i mój pomysł miasta-ogrodu poniekąd miał podobny początek. Bo znowu ja, twórca ruchu w sprawie miast ogrodowych, urodziłem się i mieszkałem w największym mieście na świecie, olbrzymim Londynie i codzień patrzyłem na klęski, wynikające z nadmiernego rozrostu miasta, zwłaszcza, gdy nie ma też żadnego planu zabudowania tego miasta i gdy grunt w niem i w okolicy nie należy do ludności, lecz do nielicznych jednostek, które za małe skrawki ziemi żądają bardzo wygórowanych czynszów.

I moje rozważania przywiodły mię do następujących wniosków:

We wszystkich krajach ludzie silni i zdrowi opuszczają wsie i nagromadzają się w wielkich mastach. Tym sposobem wieś, potrzebująca bardzo silnych ludzi do uprawy ziemi, traci ich a równocześnie wielkie miasto, gdzie jest już wiele ludzi słabych i chorych, otrzymuje nowy przybytek jednostek silnych i zdrowych, które wypierają i pozbawiają zajęcia ludzi schorzałych.

Pomyślałem więc, że byłoby niezmiernie pożytecznem dla ludzkości, a do urzeczywistnienia możliwem zbudowanie w Brytanii, w polach nie zajętych jeszcze, nowego miasta, jako wzoru dla całego świata.

Dla osiągnięcia tego celu postanowiłem napisać książkę i w tej książce opisałem miasto, istniejące wprawdzie tylko w wyobraźni, ale zarazem możliwe do urzeczywistnienia.

Wydałem książkę w r. 1898 pod tytułem „Miasta-ogrody jutrzejszej doby“.

Wykazałem w niej niezbicie, że byłoby rzeczą praktyczną zbudować nowe miasto na wolnych przestrzeniach wiejskich. Dowiodłem, że ziemia pod całe to nowe miasto o wiele mniej będzie kosztować, niż grunt w starem, dużem mieście, na którym powstać mogą tylko nieliczne domy lub choćby tylko jedna ulica. Przepowiedziałem, że będzie można ściągnąć do nowego miasta wielu właścicieli fabryk, gdyż będziemy mogli za bardzo małą opłatą wynająć im grunt dla ich fabryk. Przepowiedałem też, że robotnicy chętnie w nowem mieście będą mieszkali, bo będzie można wynajmować im piękne domki z pięcioma pokojami za czynsz nie większy, niż płacą w wielkiem mieście za mieszkanie jednoizbowe lub dwuizbowe przy ulicy, gęsto zaludnionej.

A dalej, nie chcąc, by nowe miasto było siedzibą tylko jednej klasy społeczeństwa, twierdziłem, że do nowego przedsięwzięcia powiedzie się zwabić także wiele osób bogatych, jakoteż miernie zamożnych, które zapragną żyć wraz z rodzinami w mieście zdrowem, zajmującym, rwącym się do postępu i tchnącym atmosferą przyjaźni. Te osoby dopomogą nam uczynić z nowego miasta bardzo przyjemne ognisko domowe dla nich samych a także i dla innych.

Dzieło to moje przetłumaczono na język niemiecki, francuski, rosyjski, japoński, w części na norweskimi, włoski i inne języki i wkrótce zyskało poparcie wielu, jakkolwiek ogólna opinia była, że Howard jest poprostu marzycielem i że pomysł jego nie da żadnego praktycznego wyniku.

Drugim krokiem, który uczyniłem, było utworzenie związku w celu rozpowszechnienia mej idei i zyskania wielkiej liczby zwolenników. I w tych staraniach bardzo mi się powiodło, chociaż, naturalnie nie natychmiast. Nazwałem związek „Stowarzyszeniem miasta ogrodowego“.

Po trzech latach energicznej działalności tego stowarzyszenia przyłączył się do niego znakomity prawnik p. Ralf Neville i od tej chwili idea czyniła bardzo szybkie postępy a w r. 1903 powstała spółka akcyjna w celu zakupu wielkiej posiadłości i budowy nowego miasta. Spółka ta przyjęła nazwę: „Pierwsza spółka miast ogrodowych“.

Proszę na jedno zwrócić uwagę. Spółka ta nie była zwykłą spółką, nie założono jej w celu zdobywania wielkich zysków dla akcyonaryuszy lub dla dyrektorów. Przeciwnie utworzyła się ona, aby spełnić dobre dzieło dla Brytanii i dla całego świata.

Zarazem należało być nadzwyczaj praktycznym, aby przygotować proste drogi dla bardzo szerokiego ruchu. Postanowiono więc w sposób prawnie obowiązujący, że oprócz 5% dla akcyonaryuszy spółka odda nowemu miastu cały zysk z przedsiębiorstwa.

Dalej postanowiono, że gdy nowe miasto dostatecznie wzrośnie, mieszkańcy będą mieli prawo odkupić od spółki grunt cały miasta, jak również różne przedsiębiorstwa, np. gazownię, elektrownię i t. d. po cenie słusznej i równej własnym kosztom, tak, że wówczas lud tego miasta-ogrodu będzie posiadał własną ziemią, a więc i posiadaczem własnego życia w większej mierze, niż to zazwyczaj ma miejsce.

Oto, pierwszy obraz świetny¹⁾ przedstawia mapę posiadłości, którą zakupiło stowarzyszenie miasta ogrodowego. Linia czerwona oznacza granice. Od południowego do północnego krańca jest około 6 i pół kilometrów, a od granicy zachodniej do granicy wschodniej około 5 kilometrów.

I fakt to ciekawy. Miasto ogrodowe ma prawie dokładnie tę samą przestrzeń, co miasto Kraków. Dowiedziałem się o tem dopiero dzisiaj od architektki krakowskiej p. Matkowskiej, który wraz z p. Czajkowskim i p. Machińskim odwiedził mię rano i obdarzył ślicznymi książkami i ilustracyami.

Majętność leży o 53 kilometrów na północ od Londynu. w okolicy, która przed 10 laty miała bardzo mało mieszkańców, gdyż opuścili oni wsie i podążyli do wielkich miast, już i tak zbyt przeludnionych. Ba, majątność leżała w okręgu, nazywanym „pustynią“ hrabstwa Hertford. Chociaż w niej były 4 wioski, cała liczba ich mieszkańców wynosiła zaledwie 400 osób.

Obecnie już po 9 latach pracy mieszka w tych dobrach przeszło 7.000 ludzi. Miasto ma 1.400 domów i domków, trzy kościoły, cztery miejsca zebrań; posiada nadto własną gazownię i elektrownię. Jest tam 22 kilometry nowych dróg; wszystkie obsadzone drzewami. Są dalej trzy hotele, prócz tego założono kooperatywne gospodarstwo domowe, o którym mój przyjaciel p. Mudie wam opowie²⁾.

¹⁾ Jakkolwiek nie możemy dołączyć rycin obrazów świetlnych, które p. Howard podczas odczytu przedstawiał, pozostawiamy bez zmiany pierwotny tekst odczytu w dosłownem niemal tłumaczeniu, aby jak najwierniej oddać myśli autora.

Przyp. tłumacza.

²⁾ Obecny na odczycie p. Bollingbroke Mudie skreślił obraz kooperatywnego gospodarstwa domowego, zaznaczając, że w Anglii nie tak łatwo o służbę, jak w Krakowie, tam więc wspólne ognisko domowe, zwalnające od utrzymywania sług, ma wielkie znaczenie. P. Mudie chwalił i inne urządzenia Letchworthu, między innemi wielką salą zebrań, w której odbywają się także zgromadzenia miejscowych esperantystów.

Przyp. tłumacza.

Dotąd stowarzyszenie miasta ogrodowego wydało na zakupno posiadłości i różne przedsiębiorstwa około 4 miliony spesmilów³⁾, podczas gdy inne spółki i osoby wydały drugie tyle. Razem więc wyłożono sumę 8 milionów spesmilów.

Proszę zwrócić uwagę na to, że droga żelazna dzieli posiadłość na dwie, prawie równe części i łączy nasze miasto z miastem uniwersyteckim Cambridge, w którym przed 5 laty odbył się trzeci międzynarodowy kongres esperantystów.

Spodziewać się można, że te oba miasta, starożytne miasto i całkiem nowe miasto nawzajem na siebie pouczająco będą oddziaływały. Już kilku profesorów z Cambridge zamieszkało w Letchworth, albowiem Letchworth rozłożyło się na wzniesionym terenie i jest najzdrowszym miastem w Anglii.

Pierwszym naszym celem w tem przedsięwzięciu było zbudować nowe miasto w centrum posiadłości i zużytkować pola, otaczające miasto, jako pas gruntów uprawnych. Zwracam uwagę, że nie zamierzamy pokryć całej tej przestrzeni budynkami, lecz pod budowę przeznaczamy około trzecią część w środku. Reszta pozostanie na zawsze polem. W ten sposób chcemy zapewnić na zawsze ludności pożytki miasta, połączone z pożytkami i pięknnością wsi. Inaczej mówiąc, chcemy niejako w małżeńskim stadle skojarzyć miasto ze wsią.

I racie zważyć, że poblize pól zwiększa cielesne zdrowie mieszczan, a równocześnie poblize miasta przysparza włościom zdrowia umysłowego.

Nadto w części rolniczej posiadłości produkuje się mleko, warzywa, owoce, które można spieniężyć w mieście. W miarę wzrostu miasta stanie się stopniowo coraz lepszym rynkiem zbytu dla mieszkańców części rolniczej.

Teraz pokażę wam kilka obrazów z naszego pasu rolniczego, a proszę o tem pamiętać, że te rysy miasta ogrodowego wcale nie tracą się, ani nie ulegną wypaczeniu przy dalszym wzroście miasta, owszem będzie się je starannie zachowywało, aby stały się źródłem rozkoszy dla mieszkańców.

Oto rzeczka Ivel, która płynie przez północną część posiadłości, około 2¹/₂ kilometra od centrum miasta. Słynie z hodowli pstrągów. Prawo łowienia ryb w tej rzece kosztuje rocznie 250 spesmilów; lecz nie będę zapewniał, czy zapłaciwszy tę sumę, powetujecie sobie ten wydatek rybami, które złowicie.

Tu jest dom, który stał jeszcze wtedy w tej posiadłości, gdy spółka ją nabyła.

A tu bardzo piękna drożyna. Zwią ją Letchworth Lane. Wiedzie do wsi Willian, która leży na południowym krańcu posiadłości.

Tu park letchworthski, bardzo piękna część posiadłości, a niedaleko korso przy zatoce.

Dalej widać starożytny, maleńki kościół. W czasie gdy zakupiliśmy posiadłość, wystarczał aż za dużo dla włościń, lecz dziś już w nim zbyt byłoby ciasno i musiano inne kościoły zbudować.

To hotel Letchworth Hall, bardzo zajmujący, piękny i wygodny. Bardzo blisko stąd do korsa zatoki i wielu gości używa jego gustownych urządzeń. Spodziewam się, że w najbliższym czasie powitam wielu z was w nim. Napiszcie mi, że zamierzacie przybyć. A mamy tu wielką garść esperantystów.

Tu widać dwa obrazy ze wsi Willian.

Dotąd, jak zauważyliście, pokazałem kilka obrazów z części wiejskich posiadłości, w których nigdy nie powstaną ulice domów.

Ale zanim opuszczę rolniczą część posiadłości, pozwólcie, że poruszę bardzo ważną sprawę.

Gdy spółka zakupiła tę posiadłość, były w już w niej 2 karczmy: jedna w Norton w północnej części, druga w Willian na krańcu południowym. Powstało pytanie, co z nimi zrobić? Niektórzy mówili: zamknijcie je! Inni mówili: nie! Ostatecznie spółka nie zamknęła karczem, lecz oddała je w ręce specjalnej spółki, która dobrze je prowadzi i ustanawia zarządcę. Nie wolno mu ciągnąć zysków ze sprzedaży napojów wysokowych, lecz może policzać sobie zysk ze sprzedaży napojów bezalkoholowych.

Ale teraz nasunęło się znów pytanie, jak postąpić w centralnej części posiadłości, to jest w samym mieście, bo wspomniane dwie karczmy leżą w naszym pasie rolniczym.

Otóż patrzcie, jak spółka postąpiła. Orzekła, że jest to sprawa, w której sama ludność powinna rozstrzygnąć, bo kwestya ta jej dotyczy. Zapytamy więc — powiedziano — o zdanie mieszkańców. Damy głos osobom dorosłym. A ponieważ nasze miasto stoi w przednich szeregach ruchu społecznego, damy głos nie tylko mężczyznom, lecz i kobietom. Tak też uczyniono. A teraz znów wy zapytacie: jaki był wynik głosowania? Zaraz odpowiem.

Gdy po raz pierwszy zarządzono głosowanie, otrzymano odpowiedź: nie!

Przy drugim głosowaniu po trzech latach odpowiedziało: nie!

³⁾ „Spesmil“, teoretyczna jednostka monetarna, wprowadzona przez esperantystów w stosunkach międzynarodowych, odpowiada 2.40 kor. w momencie austriackiej. Przyp. tłumacza.

Po dalszych trzech latach w ostatnim czasie odpowiedziano: nie!⁴⁾

Wskutek tych głosowań nie ma ani jednej karczmy w mieście nowem, liczącem dziś siedm tysięcy mieszkańców. Rozumie się, że kto chce używać upajających trunków, ten może je posiadać w domu.

Czy z powodu braku karczem panuje smutek w mieście? Pokażę wam kilka obrazków świetlnych a sami po nich osądzicie.

Oto kąpiele ludowe na wolnem powietrzu. W oznaczonych godzinach otwarte dla mężczyzn i chłopców, w innych godzinach dla kobiet i dziewcząt a znów osobne godziny przeznaczono dla rodzin. Cena dla dorosłych osób jest dziesięć spesdeków albo dwa angielskie pensy⁵⁾; chłopcy i dziewczęta płacą po pięć spesdeków.

Tu trzy obrazy przedstawiają tańce młodzieży. Urządzaemy wiele zabaw ludowych.

Oto ślizgawka. A tu jest wykop, w którym odbywa się strzelanie na wolnem powietrzu.

Tu, z lewej strony, jest klub dla dziewcząt, przytykający z prawej strony do Howard Hall, który zbudowano dla uczczenia pamięci mej małżonki, dzielnej współpracowniczki w naszej sprawie. Oto wnętrze tej hali. Jest ona mała, lecz obecnie mamy inne, większe.

Mamy też w naszym mieście pałac z wystawą obrazów, dwa kluby robotnicze ze stołami bilardowymi i pokojami do gier i czytania, klub stowarzyszeniowy dla panów, mamy wiele miejsc, w których odbywają się gry na wolnem powietrzu, na przykład miejsce nad zatoką, miejsce do gry w piłkę nożną, do gry lawn-tenis, do gry w kręgle.

A oprócz pięknych pól na obwodzie miasta, o których już mówiłem, posiadamy ładny park w poblizu centrum miasta, nazwany Norton Common. Pokażę cztery widoki z tego parku.

Mamy dalej trzy hale, które już nie są dostatecznie wielkie dla szybko wzrastającego miasta. Odbywają się tu zebrań i dyskusye wielu towarzystw i związków, jakoież bale i przedstawienia teatralne.

O, tak, w Letchworth ludzie umieją używać rozrywek, w mieście naszym panuje szczęście i przyjaźń a życie nasze jest bardzo zdrowe.

Zapytacie, dla czego panuje u nas szczęście i przyjaźń i dlaczego cieszymy się pełnią zdrowia? Powiem wam, dla czego?

Oto widzimy, że z naszego małego miasta wyrasta w świecie całkiem nowe życie, jak z drobnutkiego nasienia wyrasta dąb.

Dlaczego? Oto dlatego, bo rozwinęliśmy ważne zagadnienie, wskazaliśmy, jak stworzyć warunki zdrowotności nie tylko dla bogactw, ale i dla biedaków. Znaleźliśmy środki dla takiego zespołu warunków, aby cała ludność miasta mogła pracować w stosunkach zdrowych, aby mogła korzystać z zabaw w jasnej i pięknej okolicy, aby też mieszkała i spała w zdrowych domach bardzo dobrze oświetlonych światłem słońca, w dostatku świeżego czystego powietrza, w domach dostatecznie przewietrzanych i wygodnych.

Dość już mówiłem o tej dogodności, że można oddechać świeżem, wolnem powietrzem na polach miasta ogrodowego i w parkach w samym mieście. Teraz pomówię o pracy mieszkańców i o ich domkach. W tym zakresie pokazaliśmy cudów. Mówię, że pokazaliśmy cudów, bo zdziałaliśmy to, o czem prawie cały świat handlowy twierdził, że „to jest niedorzeczne marzenie, rzecz niemożliwa“. A przecież jeśli się dokonuje rzeczy niemożliwej, dokonuje się cudu.

Stworzyliśmy z pustyni, niemal bezludnej, z miejscowości, którą ludzie porzucili, piękne i zdrowe miasto. Jak gdyby potężnym magnesem przyciągnęliśmy fabryki z olbrzymiego miasta Londynu, gdzie robotnicy pracowali w warunkach, szkodliwych dla zdrowia i wielce niedogodnych, do nowego, pięknego, zdrowego i przyjacielskiego miasta, w którym pracują wśród warunków o wiele zdrowszych.

W Londynie po ukończeniu codziennej pracy odjeżdżali daleko do miejsc, gęsto zaludnionych, za które opłacali dużo pieniędzy. Teraz mieszkają w poblizu miejsc pracy i w poblizu miejsc, w których oddają się zabawom. Mieszkają nawet tak blisko pracowni, że mogą spożywać obiad razem ze swą rodziną zamiast pochłaniać strawę na ulicach przeludnionych wielkiego miasta.

Pokażę wam teraz mapę środkowej części posiadłości. Wchodziło do naszego planu, aby fabryki umieścić w osobnej części miasta. Część ta jest blisko drogi żelaznej i wybudowaliśmy sieć bocznych torów, które są bardzo przydatne dla fa-

⁴⁾ Nawiasowo wyjaśnił prelegent, że taki wynik głosowania zawdzięcza miasto przeważnie równouprawnieniu kobiet przy głosowaniu, gdyż kobiety same przeciw karczmom głosowały i wszczęły przeciw nim wielką propagandę. Przyp. tłumacza.

⁵⁾ Spesdek — esperancka teoretyczna jednostka momentarna międzynarodowa, stanowiąca jedną setną część spesmila, a równa 24 gr. Zatem 10 spesdeków równa się 24 gr. austriackim. Przyp. tłumacza.

bryk. Także zaopatrzyliśmy tę dzielnicę w tanią siłę elektryczną dla oświetlenia fabryk i dla popędu maszyn. Również postaraliśmy się o dostarczenie taniego gazu.

Tej dzielnicy nie widać z większego parku miejskiego, albowiem wzgórze ją zasłania. I bardzo łatwo można żyć w tem mieście, prawie nie wiedząc o tem, że jest ono nie tylko piękną siedzibą dla ludzi, posiadających pieniędzy podostatkiem, ale także miastem, w którym istnieją liczne i wielkie zakłady fabryczne dla robotników.

Zobaczycie kilka obrazów świetlnych, przedstawiających fabryki miasta ogrodowego. Są przeróżne fabryki, lecz zbyt jest, bym ich bardzo wiele pokazywał.

Oto fabryka W. H. Smitha i syna. Jest to introligatornia a jej dyrektor jest jednym z najbieglejszych i najczynniejszych mężów w wielce pożytecznym kunszcie introligatorskim. Nazywa się p. Douglas Pockerell.

Tu wewnątrz pracowni. Mówią, że jest to bezwątpienia jedna z najlepiej zaopatrzonych introligatorni w Anglii. A zarządca mówił mi, że robotnicy są zdrowsi, zręczniejsi i lepiej odziani, niż gdy mieszkali w Londynie.

Tu drukarnia Ardena. Z lewej strony widać domek. Jest to mieszkanie dozorczy fabryki. Oprócz paru podobnych domków w całej dzielnicy fabrycznej nie ma domków ani domów, lecz same tylko fabryki.

Oto inna introligatornia. Jest to introligatornia Dent'a i synów, która wydaje słynne, tanie książki, zwane „biblioteką dla wszystkich”.

Ten obraz przedstawia ładną drożynę, wiodącą do fabryki. Jest to fabryka Lacre, w której wyrabia się motory naftowe (specjalnie motory, używane przy przewożeniu towarów). Spółka Lacre właśnie przystępuje do powiększenia w dwójnasób fabryki.

Tu jest fabryka Phoenix, która również wyrabia motory naftowe, lecz używane przez osoby prywatne.

Tu fabryka kinematograficzna. Wyrabiają w niej ruchome fotografie. Tuż w pobliżu jest stacja telegrafu bez drutu.

A oto mała fabryka, w której wytwarza się bardzo piękne jedwabne i wełniane tapety. Niektórych ładnych wytworów tej fabryki użyto przy uroczystościach koronacyjnych króla brytyjskiego N. P. Edwarda VI.

Prócz tego mamy wiele innych fabryk, jak fabrykę rytonniczą, fabrykę szwajcarskich haftów, fabrykę fontan, zwanych gejszami, fabrykę wyrobów kalikotowych, fabrykę, dostarczającą okien i drzwi przy pomocy najpostępowszych maszyn, fabrykę papieru do fotografii, a nawet jest tu spółka amerykańska, wyrabiająca gorsety, zwane gorsetami „Sperella”. Ta ostatnia firma ustanowiła premie dla zachęty do uczenia się esperanta, gdyż dźwięki tej ukochanej mowy rozbrzmiewają w powietrzu miasta ogrodu, z którego także na ten kongres przybyli państwo Goodliffe, ruchliwi propagatorowie esperanta.

A teraz opowiem o domkach, w których mieszkają robotnicy i pokażę wam kilka obrazków.

Powiedziałem wam już, że możemy wynajmować całe domki po niższej cenie, niż płaci się w wielkim mieście za jedną lub dwie izby. Wynajmuje się domek z 3 pokojami sypialniami na górze, z kuchnią i kredensem na dole, za trzy spesmile⁶⁾ tygodniowo, a nawet i taniej, każdy zaś domek ma ogród.

Tu widzicie kilka domków, wynajmowanych, za cenę dwóch spesnilów 75 spesdeków⁷⁾ na tydzień. Czynsz za te pobliskie domki wynosi trzy do czterech spesnilów⁸⁾.

Teraz pozwólcie, że zapytam was, jakie są najistotniejsze warunki zdrowego mieszkania? Z pewnością odpowiecie: wielka obfitość światła i powietrza. I macie rację. Bo światło i powietrze są darami, przynoszącymi zdrowie, a jest ich dość dla wszystkich. Dla czegoż więc nie wszyscy używać ich mogą? Oto dla tego, bo ziemia w wielkich miastach jest bardzo droga i zmuszeni jesteśmy tak budować domy, że wypędzamy z nich te dobroczynne pierwiastki zdrowia. Jest to bez wątpienia ogromną klęską i trzeba koniecznie leczyć to zło za jakąkolwiek cenę. W mieście ogrodowym, to jest w nowym mieście, zbudowanym od początku w polach, gdzie ziemia nie kosztuje wiele, niema tej trudności. Grunt w Letchworth płaci się tylko po 34 spesmile⁹⁾ za 36 metrów kwadratowych. Spółka miast ogrodowych przyjęła za normę, że przeciętnie nawet najmniejsze domki będą miały skrawek ziemi o takiej przestrzeni. Ten prosty fakt jest wielkim krokiem naprzód.

Także i ta okoliczność umożliwia nam wynajmowanie domków po niskiej cenie, że w naszym mieście jest kilka spółek i kilka prywatnych osób, budujących domki, a nie potrzebujących wielkich dywidend, lecz zadowolających się 4 lub 5 procentami od włożonego kapitału. Są też u nas mężowie, oddani sprawom publicznym i poświęcający wiele czasu na to ważne przedsięwzięcie.

I jeszcze jedna jest przyczyna taniości domków. Budujemy je w wielkiej liczbie.

Pokażę obrazy, z których wytworzyście sobie wyobrażenie o wielkiej przestronności, istniejącej wszędzie w mieście ogrodowym. A pamiętajmy, że ta wielka przestrzeń nie tylko dlatego ma znaczenie, że przez obfitość światła i powietrza utrzymuje zdrowie rodzin. Robotnicy mogą także mieć pożytek ze zbioru jarzyn i owoców, które hodują. Sprawia im też przyjemność i orzeźwia ich praca we własnym ogrodzie.

Nadmienię, że nasze miasto ogrodowe dziwnie nadaje się do hodowli róż. Proszę spojrzeć na następne obrazy fotograficzne, które przedstawiają hodowlę kwiatów.

Pokrótkę należy wspomnieć o naszych szkołach. Oto obraz jednej z nich. Szkoła ta zajmuje przestrzeń około 90 metrów kwadratowych. Tak oto przedstawia się sala szkolna. Wychowuje się w tej szkole około 700 dzieci.

A to znowu szkoła prywatna dla dzieci z rodzin zamożnych.

Następne fotografie okazują, jak budujemy ważniejsze drogi. Przy tej oto drodze dom od domu jest oddalony około 36 metrów. Sama droga jest stosunkowo wąska i ma tylko 10 metrów szerokości. Ale, jak widzicie, w ten sposób jest urządzona, że, jeżeli później ruch przechodniów tego będzie wymagał, będzie ją można rozszerzyć. Wtedy usunie się zielone brzo- gi, które widać na obrazie.

Proszę teraz ocenić najlepszy wynik tego szczodrego zaopatrzenia miasta w światło, powietrze i przestrzeń. Dziecię, zrodzone w Letchworth ma dwa razy większe prawdopodobieństwo, że dożyje drugiego roku życia, niż dziecko, zrodzone w Londynie. A zważyć trzeba, że Londyn jest jednym z najzdrowszych wielkich miast. Cóż znaczy ten fakt? Znaczy, że nie tylko wiele jest uratowanych od śmierci niemowląt, ale także, że wszyscy, żyjący w Letchworth, będą zdrowsi i silniejsi. My prawdziwie wydajemy nowe pokolenie ludzi. Wyjdzie z ciasnyc miast i życie to samo.

Tu kilka sklepów w naszym mieście. Przypominam, że dotąd mamy tylko 7000 mieszkańców. Wkrótce będziemy mieli 30.000.

To Noel Howe. Dom dla dzieci, które przebywały w szpitalach w Londynie i które potrzebują świeżego, czystego powietrza dla zupełnego wyzdrowienia. Dom ten stanął ofiarnością szczodrego lekarza.

A to dom mego przyjaciela p. Bates, starca, który przed laty począł uczyć się Volapük'u. Teraz jest esperantystą. Mam w Letchworth dużo obrazów wielkich domów, lecz ich tu nie przywożę, bo pragnęłam mówić głównie o życiu robotników, o których często się zapomina przy rozprawach o upiększaniu naszych wielkich miast.

Już zmierzam ku końcowi. Ale pozwólcie, że dodam osobistą uwagę. Przed dziesięcioma miesiącami począłem poważnie studiować esperanto, bo jestem pewny, że język esperantcki da mnie i innym świetny sposób wyjaśnienia i rozpowszechniania ewangelii miast ogrodowych. Pytacie, dlaczego? Odpowiem: dlatego, bo esperantyści są ludźmi, którzy zawsze są gotowi przyjąć nowe, słuszne idee, a w szczególności idee, zmierzające do zwiększenia dobrobytu i braterstwa wśród ludzi.

Nie pora, bym wam zalecał systemy, które macie wybrać w celu zastosowania omówionych przezemnie zasad do różnych krajów i miast. Nie pora, bym mówił o systemie przedmieść ogrodowych, albo o systemie wsi ogrodowych, albo o mieście parku dla esperantystów, o którym słyszałem przed kilkoma dniami, będąc w Monachium. Ale proszę was usilnie, stęsuje je z wielką siłą i z wielką roztropnością, a w duchu braterstwa!

Na rzecz Lwowskiego Towarzystwa Ratunkowego
ze sprzedaży **tutek** zdrowotnych

10% **Pierwsza Pomoc** **10%**
z żółtą watą,
pochłaniającą wszelkie szkodniki nikotyny.
Darmo! Próbkę w każdej trafice **Darmo!**
darmo do nabycia!

W sprawie ochrony macierzyństwa.

Międzynarodowy związek dla ochrony macierzyństwa rozesał następującą odezwę:

„Życie — to rozwój. Treścią i celem wszelkiego rozwoju jest doskonalenie się. Na mocy praw przyrodzonych dokonał się olbrzymi postęp życia ustrojowego i osiągnął najwyższy szczebel w rodzaju ludzkim. Lecz przez to jeszcze sprawa ewolucji nie jest całkowicie dopełniona. Człowiek podlega również prawom

⁶⁾ 3 spesmile = 7:20 kor.

⁷⁾ 2 spesmile 75 spesdeków = 6:60 kor.

⁸⁾ 3—4 spesmilów = 7:20—9:60 kor.

⁹⁾ 34 spesmile = 91:60 kor.

Przyp. tłumacza.

Przyp. tłumacza.

Przyp. tłumacza.

Przyp. tłumacza.

rozwoju i jest zdolny do dalszego doskonalenia się. Wiedza uczy nas poznawać te prawa, zaś rozum i wola wymagają, aby znajomość ich zużytkować na korzyść własnego rozwoju; aby w społecznym współdziałaniu ze świadomością celu zdążać do ustrojowego i duchowego udoskonalenia rasy i tym sposobem przysposobić grunt dla kultury wyższego stopnia, dla osiągnięcia szlachetniejszych, a zarazem szczęśliwszych warunków życia.

Pierwszym, przedwstępnym warunkiem ciągłego, w górę postępującego rozwoju, jest utrzymanie zdrowia rasy. Najznakomitszym środkiem do tego celu jest dobór, dokonywany się podczas rozmnażania gatunku. Dobór ten utrzymać silnym, zdrowym i czystym, przystosować go do celu doskonalenia się, wydobyć pożytek z życia płciowego ludzkiego zarówno dla dobra jednostek żyjących, jakoteż dla podniesienia gatunku: oto jest najwyższe zadanie postępującej cywilizacji.

Z tego stanowiska spoglądając, widzimy, że **życie płciowe teraźniejszego pokolenia** okazuje zjawiska nie tylko hamujące postęp, ale nawet zagrażające mu całkowitemu unicestwieniu; zjawiska, które nie tylko stoją w najostrzejszej sprzeczności z błyszczącym całokształtem kultury współczesnej, ale nadto sprzeciwiają się uzyskanym przez naukę wyobrażeniom o warunkach naszego rozwoju.

Widzimy, że nad dzisiejszym życiem płciowym wszystkich sfer społecznych panuje jawna i skryta prostytutka, to jest bezwarunkowe oddawanie się płciowe w zamian za korzyści materialne. Patrzymy na to, jak stosunki między płciami są zakażone chorobami płciowymi, trawiącymi rdzeń narodu, udaremniającymi w niezliczonej ilości małżeństw osiągnięcie najgłówniejszego celu w obowiązkach wobec rodzaju ludzkiego.

Potęę płciowości, wzburzającą naszą krew, osłaniamy obłudą i zatajeniem; wobec wszystkich szkodliwości stosujemy system tuszowania, tworząc najlepsze podłoże dla ich rozrostu.

Zawieranie małżeństw jest najważniejszą dziedziną doboru płciowego. W tym zakresie uwydatnia się ujemnie okoliczność, przytłaczająca rozwój ludzkości, mianowicie spojenie spraw pieniężnych z miłością, nieszczęsna zależność wyboru małżonka od interesów majątkowych kosztem zdrowia i zdolności do życia całego potomstwa. Małżeństwo samo przez się, o ile jest zawarte na podstawie prawdziwie swobodnego, własnowolnego wyboru, jest ideałem związku płci u ludzi. A jednakże związek pomiędzy mężczyzną a kobietą nie bywa oceniany podług żywotnej treści stosunku, opartego na duchowej i cielesnej wspólnocie, nie podług istoty osobowości, tworzących ten związek jednostek, nie podług ich woli podjęcia się wszelkiej odpowiedzialności, lecz tylko wyłącznie podług tego, czy w danym wypadku uczyniono zadość skostniałej formalistycy, czy też nie. Zabójczym przymusem nierozdzielności zakute w kajdany małżeństwo, po największej części pozbawione szczęścia, wiedzie do cudzołóstwa w czynie a przynajmniej w myśli. A nadto dzisiejsza instytucja małżeństwa stawia rozliczne wymogi społeczne i ekonomiczne, władza państwowa otacza je spazmem ustawodawstwem: wszystkie te okoliczności zmuszają niezliczone tysiące mężczyzn i kobiet w najcięższym wieku do bezżeństwa, do wyrzeczenia się szczęścia w życiu, do wyrzeczenia się potomstwa. Tym sposobem dzisiejsze małżeństwo nie dźwiga, lecz powstrzymuje rozwój i doskonalenie się rodzaju ludzkiego.

Równolegle z „małżeństwem“ wytworzone związki „poza-mażeńskie“ stały się przedmiotem wielostronnych zakazów. Lecz mężczyźni to nie dotyczy. Mężczyzna stworzył dwoistą moralność; w niej mieści się potępienie dla niezamężnej matki, pogarda i wyjęcie z pod prawa nieślubnego dziecka, co, o ile jest zgubnem dla matki i dziecka, w tym samym stopniu jest szkodliwym dla samego społeczeństwa, bo tą drogą cenny przyrost ulega zepsuciu i zmarnieniu.

W poszczególnych wypadkach pomoc dobroczynności bywa użyteczna. Wystarczającą jednakowoż nie jest. Wadom i szkodliwościom życia płciowego zapobieżemy i zwalczymy je za pomocą usunięcia przyczyn, je wywołujących, za pomocą przekształcenia poglądów obyczajowych i za pomocą świadomego celu ustawodawstwa.

Stoi przed nami potężna praca około ochrony macierzyństwa i reformy życia płciowego. W celu skupienia sił, zdążających w tym kierunku, założono 30. sierpnia 1911 r. w Dreźnie międzynarodowy związek dla ochrony macierzyństwa i reformy płciowej. Uznając, że dążenie do uzdrowienia ludzkich stosunków płciowych w myśl doskonalenia rasy ludzkiej nie powinno obwarowywać się w granicach jednego kraju, pragniemy zrzeszyć do zjednoczonej działalności praktycznej z pośród wszystkich narodów cywilizowanych tych ludzi, którzy chcą z nami współpracować: czy to związki i towarzystwa, czy to poszczególne jednostki, zarówno mężczyźni, jak i kobiety.

Zwalczając usterki dzisiejszych stosunków, budząc świadome poczucie odpowiedzialności w żyjącym obecnie pokoleniu, podajemy rękę przyszłości. Powitamy chętnie każdego, kto chce stanąć z nami w szeregu i współdziałać dla urzeczywistnienia tych wysokich celów.

Wydział międzynarodowego związku dla ochrony macierzyństwa i reformy płciowej. Radca sądowy dr. Maksymilian Rosenthal we Wrocławiu, 1-szy przewodniczący. Dr. fil. Helena Stöcker w Berlinie 2-ga przewodnicząca. Ines Wetzel w Berlinie, 1-sza sekretarka. Dr. Iwan Bloch w Berlinie, drugi sekretarz. Marya Hübner we Wrocławiu. Dr. fil. Edward Dawid, członek Rady państwa w Berlinie. Matylda Cohentervaert-Israels w Hadze w Holandyi. Dr. med. Hugo Klein w Wiedniu. Prof. dr. Paulina Schiff w Medyolanie. Frieda Stéenhoff w Oskarshamm w Szwecji.

Do powyższej odezwy przyłączają się dalej: Hr. Jerzy Arco w Berlinie. Prymaryusz Dr. Robert Asch we Wrocławiu. Pastor Ernest Baars w Vegesack pod Bremą. M. H. Baerge w Frierichshagen obok Berlina. Hermann Bahr literat we Wiedniu. Edward Bernstein, członek R. P. w Berlinie. Prof. Marya Blasi w Rzymie. Dr. Walter Bloem w Stugardzie. Med. dr. Karol Bornstein w Lipsku. Prof. Mario Carrara w Turynie. Paweł Cassirer w Berlinie. Minna Cauer w Berlinie. Siegbert Cohn (Oesterheld et Co) w Berlinie. Dr. Michał Jerzy Conrad w Monachium. Clem Cramer w Frankfurcie n. M. Eugeniusz Diederichs w Jenie. Prof. Dr. Gustaw Dirner, dyrektor szkoły położnych w Budapeszcie. Jadwiga Dohm, literatka w Berlinie. Dr. Aleksander Dorn radca miejski we Wiedniu. W. Drucker w Amsterdamie. Dr. Karol V. Drysdole w Londynie. Havelock Ellis. lekarz i literat w Londynie. Frydryk Engel, redaktor w Berlinie. Karol Ettlinger, literat w Monachium. Herbert Eulenburg, literat w Kaiserswerth n. R. Gertruda Eysoldt, artystka dram. w Berlinie. Norbert Falk, literat w Berlinie. May Flam-Kapteyn w Berlinie Neubabelsberg. Prof. dr. A. Forel w Yverne w Szwajcarii. Dr. Ludwik Frank w Brukseli. Dr. Jonas Fränkel, doc. uniwersytecki w Bümplitz obok Berna w Szwajcarii. Leon Frapié, literat w Paryżu. Gustaw Frenssen, literat w Blankenese. Prof. dr. Zygmunt Freud we Wiedniu. Dr. Jakób Fromer, literat w Charlottenburgu. Dr. Ludwik Fulda, literat w Berlinie. Inż. Emil Gaertner we Wiedniu. Prof. dr. Rudolf Goldscheid we Wiedniu. Marya Eugenia delle Grazie, literatka we Wiedniu. Prof. Ludwik Gurlitt, literat w Stieglitz pod Berlinem. Exc. prof. dr. Ernest Haeckel w Jenie. G. Hardy, dziennikarz w Paryżu. E. H. Hartsbald w Scheveningen. Karol Hauptmann, literat w Schreiberhau. Th. T. B. Haver w Amsterdamie. Anzelma Heine, literatka w Berlinie. Dr. jur. Henryk Horbatschek, adwokat i literat w Wiedniu. Dr. jur. Kurt Hiller, literat w Berlinie. Dr. jur. Benno Hilde, radca sądu obw. w Berlinie. Med. dr. Magnus Hirschfeld w Berlinie. Dr. Paweł br. Hock, poseł do R. P. we Wiedniu. Dr. Feliks Holländer, literat w Charlottenburgu pod Berlinem. Minister Dr. jur. S. Van Houten w Hadze. Eugeniusz Humbert, redaktor w Paryżu. Dr. Oskar Jaszy sekretarz gener. Tow. socyolog. w Budapeszcie. Proboszcz Karol Jatho w Kolonii. Radca rządowy prof. dr. Wilhelm Jerusalem we Wiedniu. G. Kapteyn-Muysken w Hadze. Ellen Key w Strand Alvastra w Szwecji. Wilh. Kiessling, pastor w Barmbeck pod Hamburgiem. Prof. dr. R. Kobatsch we Wiedniu. Albert Kohn w Berlinie. Käthe Kollwitz w Berlinie. Radca sanit. dr. H. Koerber, w W. Lichterfelde obok Berlina. Dr. M. J. Kranzfeld w Odesie. Dr. Fryderyk S. Kraus we Wiedniu. Tajny radca med. prof. dr. Otto Küstner we Wrocławiu. Oda Lerda-Olberg, literatka w Rzymie. Jan Leuss, literat w Berlinie. Radca dw. dr. L. Löwenfeld w Monachium. Elżbieta Luzzato we Wiedniu. Radca dw. dr. Edward Mach. em. prof. uniwersytecki we Wiedniu. Dr. Julian Marcuse w Partenkirchen. Wiktor Margueritte, literat w Paryżu. Pastor Oskar Mauritz w Bremie. Małgorzata Meissel-Hess, literatka w Berlinie-Stieglitz. Rosa Mayreder, literatka w Wiedniu. Dr. med. Lucia Morawitz we Wiedniu. Dr. F. Müller-Lyer w Monachium. Dr. Ernest Müller-Meiningen radca sądu kraj. w Monachium. Radca med. prof. dr. G. Naeke w Hubertusburgu. Dr. Alfred Naquet, prof. wydz. lek., b. deput. i senator w Paryżu. Tajny radca medyc. prof. dr. Neisser we Wrocławiu. Żona radcy dw. Amelia Neumann, w Budapeszcie. Dr. med. Antoni Nyström w Stockholmie. Hjalmar Oehrvall, prof. fizjologii w Upsali. Ludwika Oettinger, literatka w Mannheim. Poseł do R. P. dr. Juliusz Ofner we Wiedniu. Tajny radca prof. dr. Wilhelm Ostwald w W. Bothen w Saksonii. Prof. dr. Car.

Wina Dalmatyńskie

z własnych winnic, nagrodzone najwyższymi odznaczeniami na wystawach zagranicznych. Wina stołowe: **Opol. Zlatarica** (czerwone), **Kucz** i **Vidovo** do herbaty znakomite, **Iróza** kuracyjne dla niedokrewnych, białe kuracyjne: **Zitavka** i **Bogdanusza**. — Zamówienia z prowincji już od 5 klg. efektujemy pocztą. Cennikami na żądanie służymy opłatnie. — Polecają się łaskawym względom P. T. Lekarzy, kreślimy się z wysokim poważaniem

Vrsalović-Mateljan
Lwów, ul. Fredry 6.

RAMOGEN

Nazwa handlowa stężonego mleka dla niemowląt
podług Biederta („BIEDERT'A mieszanina śmietanowa“).

Uznany za znakomity środek odżywczy mleczny do karmienia niemowląt zdrowych i do leczenia niemowląt i dzieci starszych, cierpiących na zaburzenia w trawieniu.

Próbkę i literaturę wysyła darmo firma:

Oesterreichisch-ungarische Milchwerke in Linz a. D.

Uff. Muzio Pazzi w Bolonii. Prof. Marya Kleof. Pellegrini w Rzymie. Heinrich Peus, członek R. P. w Dessau. Dr. Heinz Potthoff, literat w Düsseldorfie. Dr. Rudolf Presber, literat w Berlinie-Grunewald. Dr. Konst. Bernaldo de Quiros w Madrycie. V. Rees-Broeze v. Groenau w Hadze. Dr. med. H. Rohleder w Lipsku. Nelly Roussel, dziennikarka w Paryżu. Anna Rubner, artystka dram. w Charlottenburgu. M. W. H. Rutgers-Hoitsema w Hadze. Dr. med. J. Rutgers w Hadze. Dr. med. Anna Schabanoff w Petersburgu. Dr. Wilhelm Schallmayer w Krailling-Planegg. Radca dw. prof. dr. Frydryk Schauta w Wiedniu. Adela Schmitz w Bremie. Dr. Franciszek Servaes, literat we Wiedniu. Bernard Shaw, literat w Londynie. Fryderyk Stackelberg, literat w Nicei. Pastor Steudel w Bremie. Dr. Oskar Stillich, docent w W. Lichterfelde pod Berlinem. Marya Strit w Dreźnie. Hermann Sudermann, literat w Berlinie. Albert Thomas, deput. do parl. fr. w Champigny. Irena Triesch, artystka dramat. w Charlottenburgu. A. W. L. Versluys-Poelman w Amsterdamie. Prof. dr. L. Wahrmond w Pradze. Maryanna Tuma von Waldkampf w Pradze. Edward Wawrinsky w Stokholmie. Frank Wedekind, literat w Monachium. H. G. Wells, literat w Londynie. Prof. Edward Westermarck w Helsingforsie. Dr. von Wiese und Kaiserswaldau, prof. ekon. społ. w Düsseldorfie. Palmira Zaccaria w Medyolanie. Arthur Zapp, literat w W. Lichterfelde pod Berlinem. — Zgłoszenia pod adresem: Radca sądowy dr. Rosenthal, Wrocław XIII. Schillerstrasse 2.

Jako poparcie powyższej odezwy odnośnie do naszych stosunków, winna służyć uchwała XI. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich (13 do 22 lipca 1911), którą dosłownie przytaczamy: „Zjazd uznaje ochronę macierzyństwa w najszerszym tego słowa znaczeniu za przykładem krajów zachodnich za konieczny postulat do urzeczywistnienia w najbliższej przyszłości“.

Należytość za stratę czasu przy komisyjach sądowych.

Przed rokiem przeniesiono z Buska do Winnik sędziego Beckera, który przy sposobności likwidowania kosztów za komisyje sądowo-lekarskie odrazu rozpoczął przyznawać nam wynagrodzenie za stratę czasu i wyczekiwanie na czynności w czasie jazdy tam i z powrotem. Jeżeli jechaliśmy n. p. do wsi Biłka szlachecka, odległej od Winnik o 14 km., to liczyliśmy za sekcję zwykłych 20 kor. a ponadto za stratę czasu na jazdę, tam i z powrotem trwającą razem 3 godziny, po kilka koron. Naturalnie w osobnych partykularzach liczyliśmy należne nam dyety. Sędzia Becker przyznawał nam za tę stratę czasu po kilka koron i przedstawiał rzecz do zatwierdzenia wyższej instancji, jak przepisy taryfowe każą. Ustaliliśmy, że wyższa instancja zatwierdzała przyznane nam kwoty za stratę czasu w ten sposób, że za godzinę wypada po 2 kor. Wiem, że dotąd lekarze znawcy nie likwidowali sobie nic za stratę czasu przy komisyjach a tu dzięki poradzie sędziego Beckera okazuje się, że się nam należy za tę stratę czasu, bo w innym razie ani sędzia I, ani wyższa instancja nie przyznawałaby nam tego odszkodowania.

Sędzia Becker stanowczo utrzymuje, że w myśl obowiązujących paragrafów takie odszkodowanie należy się zawsze lekarzom, **nie będącym urzędnikami państwowymi** — a dowód na to leży i w tem, że wyższa instancja zatwierdzała jego uchwały, dotyczące tego odszkodowania.

Chciałbym, by ta dogodność stała się udziałem i innych kolegów. Izba lekarska, powinna się tą sprawą zainteresować, aby ostatecznie spowodować w tym kierunku jakieś zasadnicze orzeczenie kompetentnej władzy, któreby wszystkie władze obowiązywało. Byłoby to tem bardziej na czasie, że w ostatnich miesiącach 3 razy nie zatwierdziła wyższa instancja naszych likwidacji za stratę czasu mimo, że poprzednio kilka razy zatwierdzała. Mimo, że po tych 3 odmownych uchwałach, wydała jeszcze przychylnie uchwały w następnych komisjach, co do niezatwierdzonych należytości za stratę czasu zrobiliśmy rekurs, dotąd nie załatwiony.

W rachubę nie wchodzi strata czasu przy wykonywaniu samej czynności n. p. sekcji, choćby ta czynność i najdłużej trwała; okoliczność ta co najwyżej może powodować podwójną dyetę. Jedynie likwidować można ze skutkiem za czas, stracony na wyczekiwaniu na czynność i za czas, stracony na jazdę tam i z powrotem. W ten sposób na każdej komisji zyskuje się kilka do kilkanaście koron, zależnie od odległości

danej miejscowości i dłuższej lub krótszej przez to straty czasu.

Sądzę, że moim obowiązkiem jest poinformować o tem wszystkich kolegów, bo przybytek kilkuset koron rocznie nikomu nie zawadzi — a zresztą sądzę, że się nam słusznie należy.

Winniki.

Dr. Gąsiorowski.

II. zjazd neurologów, psychiatrów i psychologów polskich w Krakowie.

Program prac drugiego zjazdu neurologów, psychiatrów i psychologów polskich, mającego się odbyć pomiędzy 15-tym a 20-tym grudnia br. w Krakowie, przedstawia się wobec zgłoszeń, jakie komitet organizacyjny dotychczas otrzymał, w sposób następujący:

I. Metoda psychoanalizy: Prof. Bandrowski (Lwów) „Psychoanaliza wobec podstawowych teorii psychologicznych“, St. Borowiecki (Kraków) „Psychoanaliza i jej kryteria“, L. Jekels (Bystra) „Libido-sexualis a charakter i neuroza“, L. Karpińska (Zakopane) „Psychologiczne podstawy Freudyzmu“, doc. W. Radecki (Genewa) „Pierwiastki psychologiczne w psychoanalizie“.

II. Zjawiska psychoelektryczne: Doc. W. Radecki (Genewa) „Zjawiska psychoelektryczne“, wykład z pracowni fizjologicznej prof. K. Cybulskiego, L. Karpińska (Zakopane) „Kojąrenie łańcuchowe przy zastosowaniu prądu galwanicznego“.

III. Nowe metody badania narządu przedśionkowego: J. Berstein (Lwów) „Badanie i funkcja błędnika w warunkach fizjologicznych i patologicznych (część otologiczna)“, Rothfeld (Lwów) „Fizjologia narządu przedśionkowego i jej znaczenie dla rozpoznania chorób układu nerwowego“, Rothfeld (Lwów), Reich (Wiedeń) i doc. Bärany (Wiedeń) „Wpływ wyłączenia pojedynczych części mózgu na odczyny ruchowe, wywołane z narządu przedśionkowego“.

IV. Sprawa wydzielania wewnętrznego w neurologii i psychiatrii: Doc. J. Hornowski (Lwów) „Dane z anatomii, embriologii, histologii normalnej i patologicznej gruczołów z wewnętrznym wydzielaniem, mające związek z chorobami nerwowymi i umysłowymi“, prof. L. Popielski (Lwów) „Wewnętrzne wydzielanie w świetle eksperymentów“, doc. K. Orzechowski (Lwów) „Choroby nerwowe a wewnętrzne wydzielanie“, W. Ziemicki „Obrazy kliniczne w schorzeniach przysadki mózgowej“, T. Simchowicz (Warszawa) „O zmianach histologicznych w ustroju nerwowym, zależnych od zatrucia tyreoidyną“, W. Sterling (Warszawa) „Studia kliniczne nad t. zw. eunuchoidami“, w dyskusji dr. Bychowski (Warszawa).

Wśród odczytów luźnych kilka poświęconych stanowi opieki nad umysłowo chorymi u nas i zagranicą: S. Kopciński (Warszawa) „O szpitalach dla obłąkanych w Królestwie Polskim i wewnętrznej ich organizacji“, doc. J. Mazurkiewicz „Stan opieki nad umysłowo chorymi w Galicji“, doc. E. Katzen-Ellenbogen (Shillman-Ameryka) „O obecnym stanie psychiatrii w Ameryce“.

Z zakresu anatomii patologicznej kory mózguowej zgłosił odczyt T. Simchowicz (Warszawa) „O zmianach histologicznych w korze mózgowej w chorobie Alzheimera“ i W. Grzywo-Dąbrowski (Łódź-Kochanówka) „W sprawie anatomii patologicznej stanu padaczkowego (status epilepticus)“.

Szereg pozostałych odczytów luźnych przedstawia się jak następuje:

Dr. Sabat (Lwów) „Promienie Roentgena w usługach neurologii“, dr. Sabat (Lwów) „Wyniki rentgenologicznego badania epileptyków“ (z demonstracjami), doc. K. Orzechowski (Lwów) i dr. Meisels (Lwów) „Haematologia w epilepsji“, T. Łapiński (Warszawa) „Epilepsja a psychozy“, doc. E. Katzen-Ellenbogen (Shillman-Ameryka) „Psychologia epileptyków“, W. Sterling (Warszawa) „Uwagi o mechanizmie psychologicznym zespołu Korsakowa“, J. Feuerstein (Lwów) „Cyklotymia“, dr. Mikulski (Lwów-Kulparków) „O alkoholizmie w psychiatrii“, doc. J. Mazurkiewicz (Kraków) „O afazji gestowej i apraksji“, J. Bychowski (Warszawa) i dr. Kaumen (Warszawa) „Kilka uwag w sprawie rozpoznawania i leczenia nowotworów mózgu (z pokazem preparatów)“, J. Landau (Kraków) „O kilku operowanych przypadkach guzów mózgu na podstawie materiału kliniki krakowskiej“, prof. St. Ciechanowski (Kraków) i J. Landau (Kraków) „Meningitis cystica“, E. Flatau (Warszawa) i J. Handelsman (Warszawa) „Badania doświadczalne nad zapaleniem mózgowo-rdzeniowym ze specjalnem uwzględnieniem tzw. drętwicy karku“.

W dalszym ciągu zgłosili odczyty: M. Bornstein (Warszawa) „Badania doświadczalne i anatomiczno-patologiczne nad uciskiem rdzenia“, J. Rothstadt (Warszawa) „O cytologii płynu mózgowo-

rdzeniowego w warunkach normalnych i patologicznych", W. Sterling (Warszawa) „Badania doświadczalne i kliniczne nad porażeniami, powstającymi w przebiegu szczepień Pasteur'owskich", J. Feuerstein (Lwów) „Radiculitis", St. Rosenthal (Heidelberg) „Przyczynki do badań nad histologią plexus chorioideus", doc. K. Orzechowski i doc. J. Hornowski (Lwów) „Mongolizm u idiotki", dr. Demionowski (Lwów) „Znaczenie objawu Trousseau w nerwicach".

Przypuszczać należy, że ten już dzisiaj bogaty program zjazdu rozszerzy się jeszcze bardziej wobec tego, że termin zgłaszania odczytów upływa dopiero z końcem września.

Upraszamy polską prasę niefachową o łaskawy przedruk tego tymczasowego doniesienia.

Komitet organizacyjny zjazdu:

Przewodniczący: *prof. dr. J. Piltz*, członkowie komitetu: *prof. dr. W. Heinrich* i *dr. A. Rydel*, sekretarz: *dr. St. Borowiecki*.

Stan szpitali powszechnych w Galicyi.

(Ciąg dalszy).

Stryi. W roku bieżącym nie przedsięwzięto w szpitalu stryjskim z powodu braku funduszy żadnych znacniejszych inwestycji, pomalowano tylko dach głównego budynku, wykonano zwykłą konserwację oraz zakupiono kilka łóżek i stolików do pawilonu zakaźnego. Należy jednak częścią w r. b., częścią w przyszłym, usunąć choćby najpilniejsze braki ze względu na poprawę warunków higienicznych zakładu. W pierwszym rzędzie należy uregulować sprawę kanału przez urządzenie nowego zbiornika na cieczę płynną wraz z odpowiednim mieszadłem do dezynfekcji cieczy kanałowych, kuchnię należy połączyć z wodociągiem głównym, pralnię trzeba zaopatrzyć w jeszcze jeden kocioł do gotowania bielizny i wirówkę, zaś magazyny na rzeczy chorych w odpowiednie półki. Co roku należy wstawiać większy kredyt na uzupełnienie sprzętów, zniszczone już bowiem łóżka i stoliki, zupełny brak umywalni i t. p. uniemożliwiają utrzymanie należącego porządku i czystości.

Również należałoby wstawiać co roku odpowiedni kredyt do budżetu na utrzymanie ogrodu spacerowego, zarząd szpitala bowiem nie jest w stanie dość ładnie założonego i zalesionego ogrodu obrobić siłami domowymi; przedstawia on się też w r. b. z powodu zachwaszczenia nie bardzo dodatnio.

Na ogół panuje w całym szpitalu tak w części przeznaczonej dla chorych, jakoteż w części administracyjnej, wzorowa czystość i porządek.

Służbę lekarską pełni, jak dawniej dyrektor, przy pomocy dwóch sekundaryuszów. Wizyty lekarskie rozpoczynają się po godzinie 9-tej rano, popołudniu przybywają do szpitala na przemian lekarze młodszy, około godziny 6-tej. Sióstr Miłosierdzia jest w szpitalu 8, z tych 3 przy chorych. Praca sióstr oddziałowych jest bardzo natężająca, z trudnością podołać jej mogą, należy więc podnieść etat sióstr o jedną do sali operacyjnej, któraby również zajęła się przygotowaniem i nadzorem materiałowym opatrunkowych i narzędzi chirurgicznych.

W r. b. z uznaniem podnieść muszę widoczny postęp i zrozumienie w pielęgnowaniu chorych zakaźnych, co głównie zawdzięczyć trzeba niedawno przydzielonej a dobrze wyszkolonej Siostrze Miłosierdzia.

W pawilonie zakaźnym zastałem 6 dzieci chorych na płonice, jedno na błonice, dwie chore z dudem brzuszny, jednego z różą i 3 z rozpadową formą gruźlicy płuc.

Przy tak dużym stanie wysoko gorączkujących chorych pielęgnowanie ich wymaga wiele poświęcenia i pracy, nieraz i czuwania nocnego, a Siostra i służąca upadają często ze zmęczenia i wyczerpania. Należy więc w razie przepełnienia pawilonu zakaźnym chorymi zezwolić zarządowi na czasowe przyjęcie jeszcze jednej sługi do pomocy.

Instrukcja, wydana przez Wydział krajowy w b. r. dla lekarzy i personelu pielęgniarskiego w pawilonach zakaźnych, jest ściśle przestrzegana, z tym wyjątkiem, że w pawilonie nocuje wraz z siostrą, przeznaczoną dla pielęgnowania tamże chorych, siostra z pralni. Niewłaściwość tę wytknąłem, sprzeciwia się to bowiem brzmieniu i celowi powyższej instrukcji.

Służby niższej jest w szpitalu 15 osób, z tych 7 przy chorych.

W dniu inspekcji zastałem 122 chorych, przeważnie z cierpieniami, wymagającymi zabiegów chirurgicznych i wielu chorych kiłowych. W roku 1910 leczono ogółem 2.501 chorych przez 50.336 dni, zmarło 103, t. j. 4.1%, średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 20.1 dni, przeciętnie przebywało 137.9 chorych dziennie. Operacji wykonano w roku ubiegłym 324, w tem 6 jamy brzusznej, 2 operacje z powodu zapalenia wyrostka robaczkowego, 31 przepuklin i t. p. Księgi i treściwe zapiski lekarskie prowadzone są celowo i porządnie.

Pożywienie, podawane chorym, zastałem w tym roku smacznie przyrządzone, co również przypisać należy zmianie

siostry kuchennej. Koszt leków w r. 1910 wynosił 9.2 h, środków sanitarnych 3.7 h na dzień i chorego. Narzędzi chirurgicznych posiada szpital ilość dostateczną; są one czysto utrzymane.

Kapieli wydaje się obficie wobec dobrze urządzonej łazienek. Dezynfektor systemu dra Gąsiorowskiego dobrze umieszczony, funkcjonuje należycie.

Szpital połączony jest telefonicznie z mieszkaniem lekarzy.

Tarnobrzeg. Od czasu zeszłorocznej inspekcji stosunki zdrowotne szpitala tarnobrzegskiego nie uległy żadnej zmianie, a tak bardzo pożądane doprowadzenie wody do szpitala z browaru hr. Tarnowskiego i należyte ujęcie kanału szpitalnego uległy zwłoce, tym razem z powodu niemożności zajęcia się niemi sił technicznych Wydziału krajowego, obarczonych licznymi robotami w innych szpitalach, sprawa ta jednak powinna być w tym roku ostatecznie załatwiona. Mniej korzystne horoskopy stawiać można rozszerzeniu szpitala przez dobudowanie pawilonu izolacyjnego, na cel ten bowiem brak funduszy tem bardziej, że istniejący fundusz rezerwowy zostanie w pierwszym rzędzie użyty na doprowadzenie wody. — Pod względem lekarskim, porządku i czystości zajmuje szpital w Tarnobrzegu, dzięki swemu kierownikowi i pieczołowitości zarządu, jedno z pierwszych miejsc. Dążenie dyrektora, by wyłożyć wszystkie posadzki linoleum, zakupić odpowiednie naczynie stołowe dla chorych i wirówkę do pralni, zasługują na poparcie, również należy uzupełnić bieliznę i rażący brak poduszek pierzanych, których szpital posiada zaledwie dziesięć.

Służbę lekarską, prócz dyrektora pełni sekundaryusz, wizyty ranne odbywają się po godzinie 8-mej, wieczorne około godziny 6-tej. Opieka nad chorymi umiejętna, staranna i ochotcza, tak ze strony lekarzy, spieszących na każde wezwanie, jak i Sióstr Służebniczek, zajmujących się pielęgnowaniem chorych. Sióstr jest w szpitalu 6, służby niższej również 6 osób. Liche wynagrodzenie i sezonowa emigracja miejscowej ludności utrudniają ogromnie utrzymanie służby szpitalnej, to też zmienia się ona często, zaś w letnich miesiącach męskiej służby niema; podczas mojej bytności brakowało dwóch służących. W dniu inspekcji zastałem 58 chorych, przeważnie z cierpieniami, wymagającymi zabiegów chirurgicznych, które dyrektor z wielkim zamięłowaniem i powodzeniem wykonuje, a które w okolicy zjednały mu imię bardzo dobrego operatora.

W r. 1910 leczono ogółem 985 chorych przez 20.411 dni, zmarło 27 chorych t. j. 2.7%, średnio przebywali chorzy w szpitalu 20.7 dni, zaś przeciętnie leczono 60 chorych dziennie. Operacji wykonano w ubiegłym roku 223, w tem 11 jamy brzusznej, 8 przepuklin i t. p. Stałe przepełnienie szpitala, zbudowanego na pomieszczenie 30 chorych, świadczy chyba wymownie o potrzebie rozszerzenia tego zakładu.

Księgi i zapiski lekarskie prowadzone są wzorowo. Pożywienie smaczne, chorzy jednak z ilości jego nie bardzo zadowoleni, a w celu polepszenia wiktusów pożądanem by było zezwolić na podawanie chorym w myśl ich żądania na śniadanie kawy zamiast zupy.

Koszt leków wynosił w r. 1910 3.5 h, środków sanitarnych 5.7 h na dzień i chorego. Narzędzia chirurgiczne są wzorowo czysto utrzymane, a ilość ich dostateczna.

Kapieli wydaje się mało z powodu braku wody. Dezynfektor przeniesiono z piwnicy do domku, gdzie znajdowała się lodownia; celowe to pomieszczenie uchroni aparat od zniszczenia w wilgoci.

Tarnopol. W szpitalu tarnopolskim nie zmieniło się zasadniczo nic na lepsze, sprawa bowiem rekonstrukcji sali operacyjnej, budowy nowej pralni, ubikacji na dezynfektor, łazienek i klozetów z powodu braku funduszy nie przyszła jeszcze do skutku.

W roku bieżącym przystąpił zarząd szpitala do wykonania najkonieczniejszych robót konserwacyjnych i uzupełnienia inwentarza sprzętów. W sali operacyjnej postawiono nowy piec kaflowy, odlakierowano ściany, w kuchni wmurowano nowy kocioł nikłowy do gotowania potraw a w piecu zrobiono dwa paleniska; w całym szpitalu przystąpiono do kitowania okien i lakierowania drzwi, wymalowano ściany kancelaryi zarządu i jednego pokoju w mieszkaniu Sióstr Miłosierdzia, wymieniono skrzynie na przechowanie krup i urządzono półki w magazynie na rzeczy chorych, zakupiono dwa kredensy na naczynia nikłowe i 2 szafy do kancelaryi i kuchni, w końcu naprawiono rynny i piece w całym budynku i pobielono ściany.

Obecnie więc szpital przedstawia się czysto, z wyjątkiem oddziału męskiego, gdzie mimo starań zarządu szpitala utrzymanie czystości przedstawia trudności z powodu braku odpowiedniej ilości służby i niekulturalnego zachowania się ludności. Pod względem lekarskim można znaleźć w szpitalu tarnopolskim również liczne usterki, wynikają one jednak nie ze złej woli lub braku poczucia obowiązku lekarzy, lecz są one raczej wynikiem fizycznej niemożności w wykonywaniu należytej opieki nad tylu chorymi przez dwóch lekarzy. Dotychczas pełnią w szpitalu służbę lekarską tylko dyrektor i sekundaryusz. Zważywszy, że przeciętnie przebywa w szpitalu 106

chorych dziennie, zaś w miesiącach zimowych cyfra ta podnosi się do 141 chorych, że lekarze wykonują rocznie przeszło 300 zabiegów operacyjnych i wielokroć liczniejsze opatrunki, że wiele operacji nagłych muszą wykonać w porze nocnej (w r. b. było 18 takich operacji) że wizyty lekarskie muszą być odbywane 2 razy dziennie i że muszą prócz tego prowadzić księgi i zapiski lekarskie, musi się przyjąć do przeświadczenia, że lekarze ci pracą są przeciążeni a w ocenianiu i krytyce ich działalności musi się być wyrozumiałym i pobłażliwym. Jedynie racjonalnem wyjściem z tej sytuacji byłoby zamianowanie jeszcze jednej siły lekarskiej, a nie ulega wątpliwości, że odbicie się to korzystnie na toku życia szpitalnego.

C. d. n.

Trencsen-Teptitz (Węgry)

ordynuje jak zwykle

Dr. Emil Münz

b. wieloletni sekundaryusz szpitala św. Łazarza w Krakowie.

DR. ZENON PELCZAR

ordynuje od dnia 15. maja

w Truskawcu willa Zofia.

Telefon Nr. 3.

Lecznica higieniczna Dra Tarnawskiego w Kosowie (za Kołomyją)

stacya kol. Zabłotów w Galicyi. — Otwarta do zimy. — Leczenie wodą, kąpielami słonecznymi i dyetą (przeważnie jarską), postem, gimnastyką i przysposabianie do życia higienicznego. 13—3

w Truskawcu

od lat 15-tu

ordynuje

od 15/V. — 30/IX.

b. asystent Uniw.

i sekund. I kl.

szpit. powszechn.

we Lwowie

Dr. Tadeusz Praschil

Telefon Nr. 2.

8—3

Stanisław Stępkowicz

Lwów, Sobieskiego 9

Pierwszorządny Magazyn futer
i Pracownia kuśnierska poleca

Futra

damskie, męskie, i podóne oraz boa, czapki i zarękawki w kolosalnym wyborze, po bardzo niskich cenach.

FUTRA

męskie, damskie i dziecinne, zarękawki, boa i żakiety z futer wszelkiego rodzaju poleca:

Pierwszorządny Warszawski magazyn i pracownia futer

Aleksandra Wróbla

byłego współpracownika
firmy

Lwów

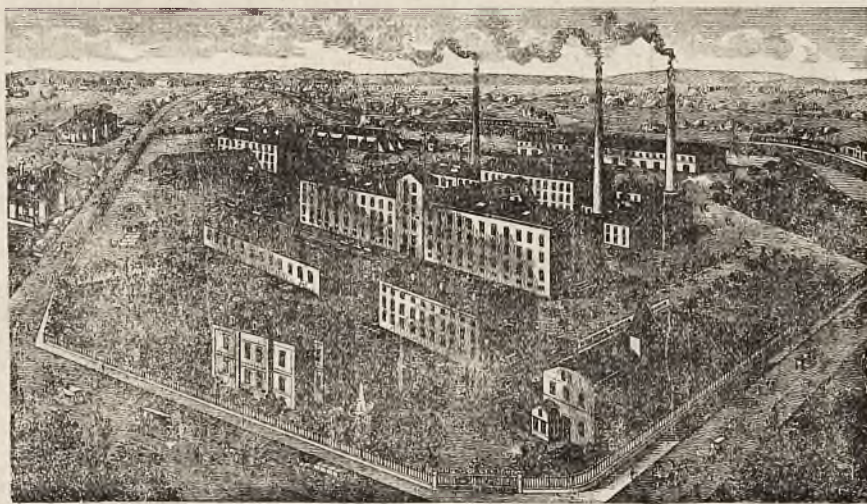
HERSSE W WARSZAWIE ul. Sobieskiego 10.

FUTRA

wszelkiego rodzaju w doborowych gatunkach
ŻAKIETY dla Pań, BOA, ZARĘKAWKI
według najnowszych wymogów wykonuje

FIRMA:
ANDRZEJ KUŹMIŃSKI
LWÓW, WAŁOWA 9 (Gmach Banku Lwowskiego).

Specjalność krajowego przemysłu!

Fabryka w Skawinie założona w 1910 roku.

HENRYKA FRANCKA SYNOWIE W SKAWINIE KOŁO KRAKOWA.

Chodzi tu o rzeczywiście polecenia godny przeciwa'koholowy środek, który sporządzony podobnie jak kawa ziarnista

- 1) w ciepłych porach roku zimny (do czego wystarczającą jest temperatura piwnicy lub wody źródlanej) lub
- 2) w zimie ciepły, w obu wypadkach z mlekiem lub bez, chętnie bywa spożywany, gdyż jest nadspodziewanie aromatyczny i smaczny.

Cena za gotowy już napój wynosi:

1 litr „Enrila“ bez mleka, jednakże z cukrem 6 halerzy; za
1 „ „ z mlekiem i „ „ 10 „

Zwracamy na „ENRILO“ uwagę wszystkich kół fachowych!

Powyżej podajemy rycinę wybudowanej w roku 1910 fabryki firmy **Henryka Francka Synowie w Skawinie koło Krakowa**, w której to fabryce wyrabia się „ENRILO“. — Surowca do wyrobu „ENRILO“ dostarczają fabryce Francka rolnicy z okolicy Krakowa.

Na żądanie i z powołaniem się na to pismo otrzymują interesenci od wspomnianej firmy próbkę „Enrila“ zadarmo, która wystarczy do sporządzenia przeszło 5 litrów czarnej kawy „Enrilo“ względnie 7 do 8 litrów kawy „Enrilo“ z mlekiem.

Enrfaban 26, 8: 12 I.

Reskrypt c. k.

Namiesni-

ctwa z daty

Lwów, 14-go

marca 1912.

L. XVa 23 1/2.

„ENRILO“

pod gwarancją

wolny od kofeiny napój kawowy!

Począwszy od tegorocznego przeciwa'kohol. kongresu i połączonej z nim wystawy we Lwowie, obudziło się w kołach fachowych wielkie zainteresowanie dla preparatu zastępującego kawę ziarnistą, zwanego „Enrilo“, ponieważ preparat ten nadzwyczajnie gasi pragnienie. Preparat ten wyrabia firma:

Specjalność krajowego przemysłu!

Dra Bronisława Sabata

Zakład roentgenowski i elektromedyczny

znajduje się obecnie

przy ul. Czarnieckiego 3 (Mezzanin)

Telefon 1520.

LABORATORYUM

chemiczno lekarskie i higieniczno-bakteryologiczne

pod kier. PROF. DR. K. PANKA

LWÓW, UL. SENATORSKA L. II. — TEL. 494.

przy współpracownictwie sił fachowych we wszystkich działach — wykonuje: **Badania chemiczne i mikroskopowe:** moczu, płwocin, treści żołądkowej, kału, krwi, mleka i t. p. — **Szczegółowe badania przemiany materii.** — **Badania bakteriologiczne:** wydzielin, wysięków, krwi, nalołów itp. — **Badania serodyagnostyczne:** próba Wassermann, Vidala. — **Badania histologiczne** tkanek chorobowo zmienionych. — **Badania higieniczne:** Rozbiory wody do picia, wód mineralnych, środków spożywczych, wód ściekowych i t. p.

Na żądanie dostarcza się rurek i naczyń jałowych do pobrania i przesyłki prób. — — —

L. 1319/912. Ogłoszenie konkursu.

Wydział powiatowy w Sanoku rozpisuje konkurs na posadę lekarza okręgowego dla okręgu sanitarnego w Mrzygłodzie powiatu sanockiego.

Ogrę w Mrzygłodzie obejmuje miejscowości: 1) Czerteż, 2) Dębna, 3) Dobra rustykalna, 4) Dobra szlachecka, 5) Falejówka, 6) Hłomcza, 7) Hołuczków, 8) Liszna, 9) Łódzina, 10) Międzybrodzie, 11) Mrzygłód, 12) Raczkowa, 13) Rakowa, 14) Siemuszowa, 15) Srogów dolny, 16) Srogów górny z Jurowcami i Popielem, 17) Trepcza, 18) Tyrawa solna, 19) Tyrawa wołoska, 20) Wola krecowska, 21) Zabłotce, z ludnością 13.645 głów i obszarem 155.02 klm. Siedzibą lekarza okręgowego jest miasteczko Mrzygłód położone nad Sanem.

Stabilizacja na powyższej posadzie nadaje prawo do emerytury po myśli ustawy z 12 maja 1909 Dz. u. kraj. nr. 68.

Pobory lekarza okręgowego wynoszą: Płaca 1.200 kor., ryczałt na objazdy 800 koron rocznie, a nadto z funduszy gminy Mrzygłód dodatek do płacy po 300 koron rocznie.

Posada zostanie nadana prowizorycznie a po roku zadawalającej służby nastąpi stabilizacja

Chcący uzyskać tę posadę mają udowodnić następujące warunki:

- a) dyplom doktora medycyny, uprawniający do wykonywania praktyki lekarskiej,
- b) obywatelstwo austriackie,
- c) dostateczną fizyczną zdatność stwierdzoną przez ck. lekarza pow.,
- d) nieskazitelny charakter,
- e) znajomość języków krajowych,
- f) praktykę najmniej dwuletnią,
- g) nieprzekroczony wiek lat 40.

Pierwszeństwo mieć będą ci kandydaci, którzy się wykazą dwuletnią służbą w szpitalu powszechnym po uzyskaniu dyplomu doktorskiego albo egzaminem fizykalnym.

Podanie o nadanie tej posady należy wnosić na ręce Wydziału powiatowego w Sanoku w terminie do 30 września 1912 r.

Sanok, dnia 10. sierpnia 1912.

3—1

Wydział powiatowy.

MATTONI'EGO SÓL BOROWINOWA

Prawdziwa jedynie,
gdy zaopatrzona
marką ochronną:
sowa z okularami.

dobytą z silnie leczniczo działającej borowiny w Soos obok Francensbadu. Naturalny przetwór, zastępujący borowinę w kąpielach, branych w domu. Stosuje się według przepisu lekarza. Prosimy żądać zawsze:

Mattoni'ego sól borowinowa.

KRONIKA.

Jubileusze lekarzy. Od kol. Mantla otrzymujemy następujące pismo: W „Głosie Lekarzy z dnia 15 lipca b. r. nr. 14. przeczytałem wzmiankę, że kolega Arzt obchodzi w bieżącym roku 50-letni jubileusz swej praktyki lekarskiej.

Artykuł ten zachęca mnie do podania do wiadomości kolegów, że urodzony w r. 1834 w Tarnopolu, otrzymałem w r. 1857 po ukończeniu nauk we Lwowie i w Budapeszcie dyplom chirurga i akuszerza.

Następnie przebywałem zrazu w Jagielnicy w charakterze lekarza hr. Lanckorońskiego, skąd zostałem jako lekarz domowy zaangażowany do magnata polskiego do Rosji, gdzie też przebywałem do r. 1866, w którym wróciłem do Galicji. Byłem eksploatowany dla tłumienia epidemii cholery w powiatach tarnopolskim i mikulińskim.

Po dwuletnim pobycie w Galicji powróciłem znowu na poprzednią posadę do Rosji i przebywałem tam nieprzerwanie do r. 1876.

W tym roku powróciłem do Galicji, a osiedliwszy się w Zbarażu, praktykuję tutaj od laty 36.

Wykonuję przeto praktykę lekarską przez lat 53, ciesząc się dotąd mimo 78 lat wieku dobrym zdrowiem.

Życzymy sędziwemu Koledze, by i nadal w czerstwym zdrowiu i w pomyślności jak najdłuższe lata pełnił ciężkie obowiązki lekarskie z pożytkiem dla społeczeństwa.

Przeciw projektowi zwinięcia oddziału chorób zakaźnych w szpitalu św. Zofii we Lwowie. wystąpił prof. dr. Jan Raczyński w artykule, drukowanym w lwowskim „Tygodniku Lekarskim“ i wydanym także w osobnej broszurze. Autor dowodzi, że planowane przeniesienie dzieci, chorych na cierpienia zakaźne, do pawilonów infekcyjnych uniemożliwiałoby wykłady uniwersyteckie z tego bardzo ważnego działu medycyny, a w następstwie przyniosłoby ogromną szkodę społeczeństwu wskutek niedostatecznego wykształcenia praktycznego lekarzy. Także dla miasta Lwowa grozi niebezpieczeństwo, że matki nie będą chciały oddawać dzieci do pawilonów, lecz i nadal zgłaszać się z niemi będą do kliniki wskutek czego wzmoże się rozwlekanie zarazków po mieście.

Sprawa poruszona przez prof. Raczyńskiego, jest istotnie bardzo ważna i powinno w niej zabrać głos także Tow. lekarskie.

Przypuszczamy, że Wydział krajowy liczyć się będzie z momentami, poruszonymi przez prof. Raczyńskiego i dokładnie rzecz rozważy, zanim wyda jakiegokolwiek zarządzenia.

Omyłka druku. Dr. Kurkiewicz prosi nas o stwierdzenie: że w artykule jego p. t. „Sexuologia“ mylnie podano wyraz, „wydatność“ zamiast „wydo'ność“.

Wielm. Panom Lekarzom, mającym zamiar udać się na wykształcenie dentystyczne za granicę, służymy dokładnymi informacjami, jakoteż bezpłatnie wypożyczamy tam potrzebne instrumenty.

BRUNO SASS I SKA

DOM DENTYSTYCZNO-TOWAROWY

artykuły S. S. White.

Kompletne urządzenia na składzie pod najkorzystniejszymi warunkami.
KATALOGI I CENNIKI NA ŻĄDANIE GRATIS.

Lwowska fabryka przetworów chemiczno-techniczn.

„METAN“

Lwów, Piastów 9. -- Nr. telef. 1271.

poleca

sole do kąpiei gazowych z kwasu węglowego (CO₂)

„METAN“

uznane przez pierwszorzędną powagi lekarskie za niezrównany środek leczniczy w wszelkich cierpieniach nerwowych, rozedmie płuc, przewlekłych chorobach serca, zapaleniu gośćcowem stawów, wysiękach śródśrodkowych i t. p.

Cena jednej paczki 2.20 kor.

Pediatrzy wiedzą najlepiej, z jakimi nieprzyjemnościami połączone jest często odzwyczajanie dzieci od piersi.

Od tych trosk mogą się lekarze uwolnić, jeżeli podczas odzwyczajania dzieci od piersi stosują wyłącznie

Phosphatine Fallieres

Z powodu znakomitego smaku, łatwej strawności i obfitej zawartości składników odżywczych jest

PHOSPHATINE FALLIERES

niezbędną w praktyce pediatrycznej.

Cena szkatułki wystarczającej na 4 tygodnie 3.80 kor.

Dostać można we wszystkich aptekach.

Fabrykanci:

Chassaing & Cie, Paris, 6 Avenue Victoria.

L. 4772.

Konkurs.

Wydział powiatowy brzeski rozpisuje po myśli rozporządzenia wykonawczego do § 8. ustawy z dnia 5. października 1906 r. Dz. u. k. Nr. 148, konkurs na posadę lekarza okręgowego z siedzibą w Czchowie, z płacą roczną 1.200 K., ryczałtem na objazdy służbowe w kwocie 800 K. rocznie i dodatkiem z funduszu gminy Czchów w kwocie 800 K.

Posada powyższa połączona jest z prawem do emerytury, a to w granicach postanowień ustawy z dnia 12. maja 1909 Dz. u. kr. Nr. 68, normującej pobory emerytalne lekarzy okręgowych, stale mianowanych, tudzież zaopatrzenia wdów i sierót po nich pozostałych.

Okrąg sanitarny obejmuje gminy i obszary dworskie: Czchów, Będzieszyna, Wytrzyszczka, Wojakowa, Dobrociesz, Kąty, Iwkowa, Porąbka Iwkowska, Połom Mały, Tymowa, Tworkowa, Lewniowa, Złota, Biskupice Melsztyńskie, Jurków, Niedźwiedzia, Drużków Pusty i Piaski-Drużków.

Kompetenci na tę posadę muszą posiadać warunki, określone ustawą z dnia 2. lutego 1891 Dz. u. kr. Nr. 17 i z dnia 5. października 1906 Dz. u. kr. Nr. 148.

Ze względu na wypłacany przez gminą Czchów dodatek do pensji w kwocie 800 K., jest lekarz okręgowy obowiązany wykonywać oprócz oględzin zwierząt na rzeź przeznaczonych i mięsa w rzeźni gminnej, również nadzór weterynaryjny w czasie co trzy tygodnie odbywających się jarmarków w Czchowie.

Udokumentowane podania o tę posadę należy wносить do Wydziału powiatowego w Brzesku, w terminie do końca sierpnia 1912 r.

Prezes Rady powiat.:
Jan Baron Götz.

Sekretarz Wydziału Rady powiat.:
Dr. K. Baltaziński.

3 — 1

AUTOMOBILE
Laurin & Klement
A. S., Mlada Boleslav.
Marka światowa.
Zastępcy: E. & I. Stromenger, Lwów.

KARLSBAD = „Drei Lilien“

dom pierwszorzędnym polski naprzeciwno
„Mühlbrunn“, urządzony z największym
komfortem. Cały rok otwarty.

Epokowy wynalazek!!!

Ważne dla lekarzy — szpitali, pensyonatów,
sanatoryjów, hoteli i pomieszczeń prywatnych.

Samoczynne odpylacze prochu Dla obsługi
ręcznej lub do popędu elektrycznego

przy zastosowaniu zwykłego kontaktu do lampki żarowej.

Jedynie higieniczne i najtańsze czyszczenie dywanów,
materaców, mebli, firanek, dekoracji, bibliotek, książek,
archiwów etc. skuteczniejsza jedna osoba jak najdokładniej ssącym, samoczynnym odpylaczem bez jakiegokolwiek natężenia.

Odpylacze działają jak maszynowe urządzenia do odpylania.

Aparaty te, jako najwyższy wyraz postępu techniki w zastosowaniu są nadzwyczaj praktyczne, nieskombinowane, łatwe do obsługi i nigdy nie zawodzą.

Ceny aparatów bardzo przystępne.

Prospekty i oferty wysyła na żądanie franco i opłatnie

Czesław Hincinger

biuro techniczne, Lwów, Kraszewskiego 25.

Z polecenia Towarzystwa ginekologicznego lwowskiego wyrabiam następujące opatrunki (P) położnicze, sterylizowane

GAZE odtłuszczoną - - -
jodoformową 10%
jodoformową 10%
wioformową 10% **P**

w pudełkach, zawierających 5 metrów gazy. — **WATE BRUNSA** „VIS“ w płatkach P, w kartonach po 100 i 250 gr. Na każdym pudełku jest umieszczona moja firma i litera P, toteż proszę tylko takie przyjmować jako wyrób krajowy. — Polecam również **PASTYLKI SUBLIMATOWE** prof. Obalińskiego. Plastry smarowane z marką „Vis“. — **GAZE JODOFORMOWĄ** Dra Bylickiego w formie opaski i **OPASKI OPARZELINOWE** prof. Trzebieckiego i wszystkie inne używane opatrunki.

M. L. DOBROWOLSKI

Mag. farmacji, właściciel fabryki opatrunków chirurgicznych „Vis“

== W PODGÓRZU. ==

LYSOFORM

powszechnie używany
środek desinfekcyjny,

nieszkodliwy, bezwonny, pewnie działający, nie drażniący i tani.

Z wodą przekroploną tworzy jasne roztwory, co zwłaszcza przy odkażaniu narzędzi jest ważnym, bo dobrze je widać w roztworze.

Flaszki oryginalne po	100 gramów	250 gramów	500 gramów	1000 gramów
Wszędzie po cenie:	K. — 80	K. 1 60	K. 2 80	K. 4 60

Od 22 lat istniejące

złotym medalem Wystawy przyrodniczo-lekarskiej i higienicznej X. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w roku 1907 odznaczone.

Pierwsze w Galicji, przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w myśl §. 31. ustawy o „artykułach żywności” z dnia 16. stycznia 1896, Dz. pp. Nr. 89 ex. 1897

urzędownie upoważnione

CHEMICZNO - MIKROSKOPOWO - ANALITYCZNE - LABORATORIUM

do badania pokarmów, artykułów spożywczych, leczniczych, handlowych, technicznych, gospodarczych, higienicznych, analiz sądowych, moczu, płwocin i t. p.

Radcy Cesarskiego

WALEREGO WŁODZIMIRSKIEGO

ZAPRZYSIĘZONEGO CHEMIKA C. K. SĄDU KRAJ. KARNEGO,

zaprzysiężonego rzeczoznawcy i oceniciela c. k. Sądu krajowego cywilnego, egzaminowanego na wszechnicę we Wiedniu znawcy artykułów spożywczych, członka stałej Komisji zdrowotnej miasta Lwowa, członka i referenta Komisji Jurorów Wystawy krajowej w r. 1894 we Lwowie i Wystawy przyrodniczo-lekarskiej w roku 1907 we Lwowie, (byłego właściciela apteki)

we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej 1. 18.

SPERMINUM-POEHL**Essentia Spermini Poehl**

30 kropli 3 razy na dzień na $\frac{1}{4}$ godz. przed jedzeniem w wodzie alkalicznej albo w mleku.

Sperminum-Poehl pro injectione.**Sperminum-Poehl sicc. pro clysm.**

przeciw neurastenii, marasmus sen, histeryi, chorobom serca, miażdżycy tętnic, przymiotowi, gruźlicy, durowi, cierpieniom rdzenia pachowego, niedożywieniu neurast., porażeniom, chron. reumatyzmowi, krzywicy, podagrze, blednicy itd. itd., przy znużeniach pracą i u uzdrowieńców.

CEREBRIN-POEHL (Synergo Cerebrin)

przeciw epilepsji, alkoholizmowi, chorobom nerwów.

MAMMIN-POEHL (Synergo-Mammin)

przeciw włóknikom macicy, krwotokom miesięcznym i krwotokom macicy, zapaleniu błony śluzowej macicy, zapaleniu jajników itd.

BIOVAR-POEHL (Synergo-Biovar)

przy objawach braku funkcji z powodu klimakterium, po wycięciu jajników, przy histeryi, blednicy.

RENIIN-POEHL (Synergo-Reniin)

przeciw miąższowemu zapaleniu nerek, niedomocze nerek, mocznicy.

THYREOIDIN-POEHL (Synergo-Thyreoidin)

przeciw otyłości, myxoedema, chorobom nerwów, chorobom skórnym itd.

ADRENAL-POEHL działający składnik nadnercza, ściągający naczyńca, przeciw zapaleniom błon śluzowych, krwotokom itd. Rurki 0,002. 10,0 i 30,0 roztworu 1:1000.

Do nabycia we wszystkich większych aptekach.

Literatury gratis i franco dostarcza:

ORGANOTERAPEUTYCZNY INSTYTUT**PROF. DR. V. POEHL i SYNOWIE****ST. PETERSBURG, ROSYA**

Generalni zastępcy dla AUSTRO-WĘGIER

G. i R. FRITZ — PEZOLDT i SUSS WIEDEN I.

Ostrzega się usilnie przed naśladownictwem i zafałszowaniem.

1. Tabletki do wewnętrznego użycia
2. Ampułki do iniekcji.
Na ewentualne żądanie wysyłamy gratis nasze
ORGANOTERAPEUTYCZNE KOMPENDIUM,
w którym podano literaturę, wskazania, sposób użycia i cenę wszystkich preparatów.

KRZANOWSKI i KLUK

— przedtem K. Frydman —

Pierwszorządny Magazyn i Pracownia Sukien Męskich

Lwów, ul. Kopernika 1. 2.

(vis-a-vis Apteki WP. M. Mikolascha)

polecają na sezon wiosenny wielki wybór najmodniejszych materiałów angielskich z pierwszorządnych fabryk. Wykonujemy rzeczy wykwintnie podług ostatniej mody, jak fraki, angiezy, smokingi, ulstry, raglany, palta wiosenne, ubrania marynarkowe, stroje polskie itp., wchodzące w zakres krawiectwa. Pozwalamy sobie jeszcze nadmienić, że na życzenie Szanownych Panów wysyłamy na prowincję całą kolekcję bogato zaopatrzonych próbek, oraz przykrawacza do wzięcia miary.

Zakład wodoleczniczy i Sanatorium

D^{RA} B. KUPCZYKA

spec. chorób nerwowych

Kraków — ulica Szujskiego 1. 11,

Telefon Nr. 1295.

Wina Lecznicze

przez pierwszorządne powagi lekarskie zalecane

u firmy

DIDOLIĆ I PRPIĆLwów, tylko ul. Czarnieckiego 1. 3.

:: Próbki i cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie. ::

Jakie środki żelaziste nadają się do dłuższego stałego użycia?

Tylko takie, które nie naruszają zębów, żołądka nie obciążają, łatwo się przyswajają, są smaczne i przyjemne w użyciu.

Wszystkie te własności posiada

Haematicum Glausch;

zajmuje ono tedy pierwsze miejsce między środkami żelazistymi

i od lat zapisują je lekarze wszystkich krajów jako najracjonalniejszy i najtańszy środek żelazisty przy braku apetytu, niedokrewności, blednicy, neurastenii i w innych stanach osłabienia jakoteż w okresie zdrowienia po ciężkich chorobach.

Cena: pół flaszki objętości 230 grm. 1·50 kor., całej flaszki objętości 500 grm. 2·60 kor.

Haematicum Glausch można dostać w każdej aptece. Skład główny:

„Adler - Apotheke“ S. E. KLEWEINA w Krems pod Wiedniem

Panom lekarzom dostarcza się darmo i odpłatnie ilości próbne.

Dr. Józef Kołaczkowski

prowadzi renomowany

Pensjonat wodoleczniczy

:: jedyny ::

w Szczawnicy.

Osobny park własny 25 morg. zdala od kołowej komunikacji, bez kurzu, słoneczny, ze ścieżkami terenowymi. Trzy duże wille o 90 pokojach, postępowo urządzone (meble ceratą kryte). Woda słodka źródłana z wodociągiem, klozety we wszystkich willach. Wspaniałe kwiaty i ozdobne krzewy, cienisty lasek świerkowy, platformy, leżalnie, altany, tenis i t. p. Leczenie klimatyczno-zdrowotne, kąpiele hydropatyczne, słoneczne i t. p. Stała opieka lekarska. Kuchnia wykwintna i zdrowa. Prospekt ilustrowany bezpłatnie wysyła się na żądanie. — — —

Zawiadomienie.

Zawiadamiam P. T. Lekarzy, że Zakład swój zaopatrzyłem w najnowsze maszyny do ostrzenia, polerowania i aparaty do niklowania — tak, że jestem w możności wszystkim wymagom swoich odbiorców zadość uczynić. — Utrzymuję na składzie wielki wybór wszelkich artykułów w zakres nożownictwa wchodzących, wyrobów własnych, angielskich i amerykańskich. — Dziękując za dotychczasowe względy — polecam się nadal łaskawym względem P. T. Odbiorców, nadmieniając, że ceny są przystępne.

Jan Lauruk
Zakład nożowniczy Lwów,
Halicka 6.

Emanatoryum Radiowe à la Joachimsthal W LUBIENIU koło Lwowa.

Najsilniejsze wody siarczane w Europie, leczą znakomicie nawet zupełnie zastarzałe: reumatyzmy, artretyzmy, ischiasy, porażenia, nerwobóle, zgrubienia po złamaniach i zwichnięciach, gruźlicze zapalenia stawów i okostnej i wszelkie choroby skórne.

Inhalacyami systemu Dr. Bullinga leczą się wszelkie choroby nosa, gardła, krtani i płuc.

Aparatami gimnastycznymi „Zandera” usuwa się wszelkie zesztynienia pozapalne i z powodu artretyzmu, otyłość i niedomogi serca.

Röntgenoterapia specjalnie w chorobach skórnych i kobiecych.

Łazienki centralnie ogrzane, mieszkania z piecami. Zakład elektrycznie oświetlony. Czas kąpielowy trwa od 15 Maja do 1 Października, podzielony na trzy sezony. W I. i III. sezonie dla biednych znaczne opusty. — Stacja kolejowa, poczta, telegraf, telefon międzymiastowy, apteka publiczna w miejscu.

Dwóch lekarzy: Zakładowy Dr. Ignacy Mazanek i wolno-praktykujący Dr. Roman Kłeszk

Wszelkich objaśnień udziela odwrotnie Zarząd kąpielowy.

Zakład wodoleczniczy Dra Chramca w Zakopanem

otwarty rok cały. Umieszczenie dla 350 osób. Nowo wybudowany zakład jest urządzony z największym komfortem. Urządzenia lecznicze wzorowe. — Ceny niepodwyższone. Pokój jednoosobowy z utrzymaniem od 10 koron wwyż. —

Sanatorium

chorób wewnętrznych w ZAKŁADZIE WODOLECZNICZYM

„Kisielka” Lwów, Kąpielna 8.

przyjmuje przez cały rok chorych, z wyjątkiem

chorób umysłowych i zakaźnych.

Telefon 932.

Telefon 932.

Palestyńskie Wina i Koniaki lecznicze ::

doczekały się uznania w instytucji Pasteura w Paryżu, nadają się znakomicie dla niedokrewnych, rekonwalescentów i wzmacniania żołądka. Są do nabycia w naszym składzie w Pasażu Fellerów we Lwowie. — Celem przekonania się o niezwykłym doborze naszych win wysyłamy pocztą poczynawszy od jednej butelki za zaliczką ::

„Palestyna” — Towarzystwo handlowe
TIEGER i SP.

we Lwowie — Pasaż Fellerów.

Janowska Miodosytnia D. H. Tiegera w Janowie pod Lwowem

założona w r. 1870.

założona w r. 1870.

Poleca swój miód paniński, miód deserowy, miód stary a la Malaga, miód kowieński, miód bernardyński, miód kapucyński i miód kasztelański. — Wysyłka odbywa się koleją codziennie w beczkach, od 30 do 300 l. zawierających, w skrzyniach od 20 flaszek poczynawszy, zaś pocztą w blaszankach 5 klg., 4 l. zawierających. Za zgodnym zdaniem uczonych przyznano napojom miodowym pierwszeństwo wśród wszelkich trunków gorących.

Zamówienia do D. H. Tiegera w Janowie obok Lwowa.

Stacja kolei w miejscu. — Ze Lwowa 11 godzin jazdy. — Z Krakowa 6 godzin jazdy. — Z Pesztu 9 godzin jazdy.

KRYNICA

c. k. Zakład zdrojowy w Galicyi

położony w Karpatach zachodnich, 600 metrów nad poziom morza.

Pocztą 3 razy dziennie. — Telegraf i telefon międzymiastowy w miejscu.

Stała apteka i droguerya.

Stacja kolejowa na miejscu w Zakładzie. Środki lecznicze: źródło Główny i Słotwinka bardzo silnej szczawowy wapienno- i magnez.-żelazistej, kąpiele mineralne, zawierające znaczną obfitość kwasu węglowego wolnego, kąpiele borowinowe o znakomitych własnościach. rządowy Zakład hydropatyczny pod kierunkiem radcy dra Ebersa, klimat wzmacniający podalpejski, leczenie terenowe, wody mineralne krajowe i zagraniczne, kefir, żętyca, mleko sterylizowane itd. — Wskazania lecznicze: niedokrewność, osłabienie nerwowe, blednica, przewlekły nieżyt pęcherza, choroby serca i naczyń krwionośnych, cierpienia kobiece, reumatyzm, choroby wysiękowe, obrzęki wątroby i t. p.

Praktykuje 20 lekarzy. Frekwencja 11.000 osób. Mieszkania urządzone z całkowitym komfortem w cenie od 1 K. 20 h. wwyż, do wynajęcia około 3.000 pokoi, Dom zdrojowy, wypożyczalnia książek, restauracje, pensjonaty, hotele, cukiernie, czytelnia, kościół rzym. kat., cerkiew, stała nabożeństwa, stała muzyka zdrojowa pod batutą Adama Wrońskiego, koncerty, odczyty balet, stały teatr (ze Lwowa), rozległy park szpilkowy około 100 morgowy, wodociąg źródlanej wody słodkiej z gór okolicznych, przepiękne wycieczki w okolicy. Sezon od 15 maja do 15 października. — Taksy kuracyjna 6—20 kor. od osoby. — Wyjaśnień udziela i prospekty wysyła odwrotnie na żądanie c. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy.

SZCZAWNICA

silne szczawowe alkaliczno-słone i alkaliczno-żelaziste, 7 zdrojów, z nich „Wanda” i „Szymon” w r. 1910, „Jan” i „Magdalena” w r. 1911 na nowo ujęte.

Zakład zdrojowy i stacja klimatyczna podgórska. Mieszkania po każdym gościu dezynfekcyonowane aparatem formalinowym. Zakład inhalacyjny na nowo urządzony z wiewalniami wód mineralnych oraz solankowych i balsamowych. Osobne kabiny do wiewiania. Kąpiele rzeczne w Dunajcu. Dwa zakłady wodolecznicze. Mleko od krów szczepionych tuberkulą. Sezon od 20 maja do 20 września. Ordynuje 9 lekarzy

Stacja kolejowa Nowy Targ lub Stary Sącz. — Pocztą, telegraf i telefon międzymiastowy.

Wody mineralne na składzie w Składnicy hurtownej Kraj. Związku zdroj. i uzdr. oraz we wszystkich detalnych składach wód i aptekach. Zamówienia na wodę w pakach po 25 i 50 flaszek w czasie bezmroźnym przyjmuje Składnica Kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk, Lwów, Romanowicza 9.

Najobfitsza szczawa słono-alkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne ze zdrojów Tytusa, Celestyny i Klaudyi, zastępującej całkowicie wody niemieckie w Kissingen, mianowicie źródło Rakoczy i Pandur. — Leczenie kąpielami mineralnymi, pićm wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną. Prócz zakładowego ordynuje kilku lekarzy. Nowe wzorowo i z komfortem urządzone łazienki, wygodne pomieszkania.

RYMANÓW-ZDRÓJ

450 m. n. p. m. w pow. Sannockim, opodal stacji kolejowej RYMANÓW, własność hr. Jana Potockiego.

Trzy sezony: pierwszy od 15 maja do 20 czerwca, drugi od 21 czerwca do 20 sierpnia, trzeci od 21 sierpnia do 30 września. Ceny mieszkań i kąpieł w I. i II. sezonie znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. Nowości zaprowadzone w sezonie r. 1911: Nowa murowana kaplica w stylu gotyckim. Cały zakład i wszystkie wille elektr. oświetlone. Połączenie między Zakładem a m. Rymanowem, stacją kolejową i okolicznymi miastami skutecznie autobus automobilowy.

Maryówka

Sanatorium i Zakład wodoleczniczy

otwarty przez lato od 1-go Maja.

Od roku 1911 wprowadziłem wzięwania, kąpiele i picie wody z emanacją radu.

Prospekty i wszelkie wyjaśnienia odwrotnie. — — Stacja kolei. Lwów — Podhajce w miejscu. — — — — —

DR. JÓZEF ZAKRZEWSKI

Maryówka — Lwów 14. — — — — — Telefon 572.

Syr. Hypophosph. Comp. Dr. Egger

Od dziesiątek lat w najszerzych kołach lekarskich uznane i szerokie zastosowanie mające Roboranz i Tonicum, działające zawsze pewnie przy anemii, neurastenii, braku apetytu itd.

Fłaszka oryg. 330 gm. — 2:40 kor., flaszka oryg. 660 gm. — 4:80 or.

Preparaty Bilenu,

środką przeczyszczającą, stosowanego przez odytynię, sporządzone ze składników żółci, wpływających na ruch robaczkowy kiszek, odszczególniające się pewną i szybką skutecznością. — **Czopki bilenowe (i i li) i tabletki do lewatyw bilenowych.**

Oryginalne pudełko z 6 sztukami 2:50 kor.

Dr. LEO EGGER & J. EGGER, Budapest VI. Révay-ut. 12.

Francensbad willa Dra Steinsberga

Zakład i pensjonat leczniczy

Jedyny dom polski.

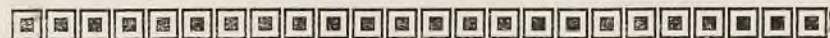
Komfort i higiena nowoczesna. — Kuchnia dyetetyczna. — Troskliwa opieka. — Ceny umiarkowane. — Prospekty na żądanie

Karol Domiczek

elektrotechnik - mechanik

Lwów, Sykstuska 23. — Telefon 349.

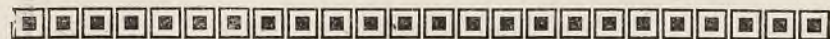
urządza światło elektryczne i przenoszenie siły, wyciągi, zamki, zegary, dzwonki, wodowskazy elektryczne, telefony, gromochrony, ubezpieczenie domów i kas przed włamaniem własnymi wypróbowanymi sposobami. Dostarcza i poprawia aparaty lekarskie i maszyny do pisania. Skład świeczników. Wzorowa pracownia fabryczna dla robót nowych i napraw w zakresie mechaniki i elektrotechniki wchodzących.

Michał Płoński Lwów, pl. Kapitułny 3.

(były długoletni współpracownik firmy I. Drexler i Synowie)

poleca najtaniej: Stołową bieliznę, Chusteczki, Ręczniki, Ściereczki, Bieliznę damską, męską i dziecięcą, Szyfony, Pończochy, Skarpetki, Bieliznę na pościel, Kołdry, Materace, Poduszki, Sienniki, Koce wełniane i bawełniane, Kapy pikowe i trykotowe, Drelichy na liberyę, Płócenka kolorowe, Nankiny na wsypy, Materye jedwabne, wełniane i bawełniane na pokrycie kołder itp. artykuły. Przyjmuje kołdry i materace do przerabiania. — Cenniki i próbki na żądanie

„ZDROWIE”

Fabryka wód mineralnych
i napoi musujących

polecona i pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego pozostająca

wyrabia wszelkie wody sztuczne, stołowe i lecznicze oraz napoje musujące najlepszej jakości.

LWÓW, BAJKI BOCZNA.

TELEFON Nr. 544.

FABRYKA PRZETWORÓW LECZNICZYCH Eugeniusza MATULI

w RADOMYŚLU WIELKIM poleca przetwory własne:

Kamphenol Prof. Dra Chlumskyego.

ropniakach, czyrakach, przetokach gruźliczych i t. p. Cena flaszki Kor. 2.—.

Pilulae medic. Matula.

phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pulvis rhei q. s. Pigułki te są obdukuowane cukrem. Cena za fiakon o 100 pig. Kor. 4.—. Wydaje się jedynie na przepis lekarski.

Znakomite Antisepticum: przy róży, flegmonach,

Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera: Natr. arsenic. 0.0005 Ferr. protokol. 0.05. Chinin hydr.-Calc. glycerin.

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan hypophosphor. comp.)

w działalności identyczny z Syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony jako tonicum w przypadkach niedokrewności, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole hypofosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej flaszce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. Cena za fiakon Kor. 2.—. Sposób użycia: 2—3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

Zawiera ciała lotne jak: olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol, itp., które przetrawiane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo dokładnie wetrzeć się dającą. W użyciu przyjemny, o miłej woni. **Działa znakomicie w bólach reumatycznych różnych postaci**, specjalnie w reumatyzmie mięśniowym, lumbago, ischias, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierały. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badania, czynione na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija takowe watą lub flanelą.

Do nabycia we wszystkich aptekach, po cenie za mały słoik Kor. 1:60, za duży Kor. 6.—. Tylko w oryginalnych słoikach.

Preparata powyższe są do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny w aptece WP. Piotra Mikolascha.

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując używać zawsze formułki: oryginal. Matula. Nazwy, marka ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy gratis i franco przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych **EUGENIUSZA MATULI w Radomyślu Wielkim.**

Krajowe Wody Mineralne

i przetwory zdrojowe ze źródeł:

Burkutu
Iwonicza
Krościenka
Krynicy
Morszyňa

Rabki
Rymanowa
Szczawnicy
Wysowej
Żegiestowa

zastępują wszystkie wody obce.

Do nabycia po cenach najtańszych w każdej ilości w Składnicy wód kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk we Lwowie, ul. Romanowicza 9. parter. Telefon Nr. 895.

Rozsyłka wód z c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy.

Główne zastępstwo sprzedaży wód Szczawnicy.

K. ZIELIŃSKI OPTYK I MECHANIK

Kraków, Rynek gł., A-B, i. 39.

poleca Wnym Panom P. T. Okulistom swoją, pierwszą na Galicyę, szlifiernię szkieł optycznych,

urządzoną podług systemu metrycznego z popędem motorowym. Jako specjalność szlifuje wszelkie soczewki kombinowane z szkła białego, dymnego i niebieskiego. Zarazem poleca swój magazyn obficie zaopatrzony we wszelkiego rodzaju wyroby optyczne, aparaty elektryczne lekarskie i t. p.

Utrzymuje w znacznym wyborze sztuczne oczy ludzkie.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

GUSTAW SZANCER

aptekarz w Skolem poleca:

Syrupus kalii sulfoguaiacoli codeinatus

Zawiera w 100 częściach 10 procent kalii sulfoguaiacoli i 0.20% Codeini muriat: Merck.

Zastępuje w zupełności wyroby obcokrajowe, jak: Sirolin, Sorisin i tym podobne.

Każda flaszka Syropu zaopatrzona dziesięcioma markami halerzowemi Towarzystwa Samopomocy Lekarzy w Krakowie.

Dotychczas zużyto na fundusz dla wdów i sierot po lekarzach 269.000 znaczków za kwotę 2.690 koron.

Cena flaszki 2 korony.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

Polecane przez Światne Towarzystwo lekarskie krakowskie

z pomiędzy dziś znanych przetworów żelazistych jest najłatwiej strawnym i nie psującym zęby środkiem

Liquor Mangano Ferri Peptonati

składu 0.60% Fe i 0.10% Mn

wyrobu

Aptekarza D. Matuli

w Podgórzu (Kraków).

Polecany jako środek lekko strawny, pobudzający apetyt, w blednicy, braku krwi, malarii, żółtaczce, w kobiecych i nerwowych słabościach.

Sposób użycia: Dzieciom od lat 12 daje się 2 razy dnia po łyżce od kawy z mlekiem; osoby dorosłe używają 2-3 razy dnia po łyżce stołowej.

Na składzie w każdej większej aptece. - - - - Cena 2 kor. 40 hal.

Wyrób krajowy. — Dwie flaszki wysyłam franko.

Pijcie i żądajcie wszędzie światowej sławy

PIWA SŁODOWEGO

(Doppel - Malz - Eier) — marki „Schwanenhof“

z Mieszczańskiego Browaru w Litomierzycach (Czechy)

Rok założenia 1720.

Powagi lekarskie zalecają to piwo przeciw niedokrewności, złemu trawieniu, brakowi apetytu, słabemu odżywianiu ciała. Dla swych wybitnych higienicznych własności ten ulubiony napój podawany jest stale w licznych rodzinach arystokratycznych. Bacność na markę „Schwanenhof“.

Jedyny Zastępca dla całej Galicji i Bukowiny oraz skład w beczkach, butelkach i syfonach

Michał Balas, ul. Raźmierzowska 41. we Lwowie

Telefon 1523.

KEFIR dostawia do mieszkań
MLECZARNIA PRZEWORSKA
we Lwowie
ulica Polna 1. 25. — Telefon Nr. 835.

Od kilku lat przez lekarzy z znakiem skutkiem zalecany
Wyciąg szpilkowy do kąpiel
Mgr. I. Bojarskiego
do nabycia we wszystkich aptekach.
Główny skład wysyłkowy J. HAY, ck. nadw. dost., Lwów.
Cena za flakon 75 hal.

Światowej sławy
źródła

VICHY

własność francuskiego państwa.

Administracja: PARYŻ — Boulevard des Capucines 24.

polecane przez powagi lekarskie:

Célestins: w chorobach nerek, cierpieniach dróg moczowych, dnii cukrzycy.

Grande-Grille: w kolkach wątrobowych i kamkach żółciowych w zastojach w zakresie organów jamy brzusznej

Hôpital: we wszystkich niestrawnościach.

Przetwory: Sole do kąpiel i picia - - - - pastylki.

Składy we wszystkich handlach wód mineralnych i aptekach.

Prawdziwe tylko wtedy, gdy kapsle i etykiety noszą firmę źródła.

Należy zawsze podawać dokładnie nazwę żdanego źródła.

Najpiękniejsze tablice dla PT. Lekarzy,

napisy z liter dla szpitali, sanatoryów itp., roboty lakierownicze (ściany i przyrządy lekarskie) wykonuje

Zakład Leona Appla

Lwów — Pasaż Hausmana.

Zakład artystyczno - rytowniczy

Maks Glaserman

Lwów, ul. Sykstuska 17. — Telefon 1585.

poleca

P. T. Lekarzom tablice i napisy emaliowane, trawione na szkło, marmurze i mosiądzu, oraz stampile, pieczęcie itp.

Magazyn i pracownia wyrobów złotych i srebrnych

Adam Batko

Lwów, Kopernika 1. 12.

Przyjmuje laski, papierosnice, torebki do naprawy itp. po cenach najtańszych.

SANATORYUM DLA CHORYCH PSYCHONERWOWYCH

LWÓW, „NAD ŻELAZNĄ WODĄ“.

Przyjmuje się chorych, dotkniętych wszelkimi postaciami chorób umysłowych, tudzież psychoneuriami padaczkowemi, hysterycznymi i choreatycznymi, jak również alkoholistów i morfinistów. — Zbudowane i urządzone na wzór sanatoryów zagranicznych, daje sposobność stosowania wszelkich najnowszych środków i sposobów leczniczych, a szczególnie kąpiel przydłużnych (Dauerbäder). — Postępowanie z chorymi z powodu ograniczonej liczby ściśle indywidualizujące. — Opieka domowa. Obfitość rozrywek. — Staranie o odpowiednie zajęcie dla chorych. — Możliwie największa swoboda.

Cena 10 K za dobę i więcej. Bliższe szczegóły na żądanie.

DR. JAN ŚWIĄTKOWSKI, kierujący lekarz.

Fabryka chemiczna „Laokoon” Lwów

JODOCON

PEPTONUM JODATUM.

Preparat jodowy — chemiczne połączenie Jodu z peptonem (peptonum e carne). Połączenie to nie rozszczepia się w przewodzie pokarmowym — ale zostaje jako takie przez organizm wessane. **Rozszczepianie następuje dopiero w tkankach**, wskutek czego nie powoduje zaburzeń w narządzie trawienia. Zastosowanie **wskazane w wypadkach, gdzie organizm dłuższy czas pod działaniem Jodu zostawać powinien.** — Jodocon wprowadzamy w handel w tabletkach, zawierających 0·05 jodu, posiadającego własności lecznicze 0·2 jodku potasowego.

Rurka z 20 tabletkami 3 kor.

Wyrabia i poleca:

płyny wyjąłowane do wstrzykiwań podskórnych — do każdego pudełka dołączamy **piłniczek**.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum purum* — pudełka niebieskie — każda ampułka zawiera 0·05 Natr. kakodylicum.

Neo-Alkarsodylum — pudełko różowe, każda ampułka zawiera 0·05 Natr. metyloarsenic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum ferrat.* — po 0·05 Ferrum kakodylic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodyl. modific.* po 0·05 Atoxyl.

Dra Wewiórskiego *Chinin. kakodylic.* — łączy własności chininy i arszeniku.

Ostrzegając przed naśladownictwami, polecamy wyraźnie ordynować:

Alkarsodylum Laokoon.

--- APTEKA ---

i Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne

SZYMONA HAYA

c. i k. dostawcy nadwornego we Lwowie - - -

wyrabia i poleca swoje wyjąłowane płyny do wstrzykiwań podskórnych w zatopionych rurkach (ampoules). — Do każdego pudełka dołączam piłniczek.

Aether depur. c. camph. 0·10

Arsacetin 0·10

Camphor 0·10 c. Ol. amygd.

Cocain hydrochl. Merck 0·01. 0·02

Coffein. natr. benzoic. 0·10

Coffein. natr. salicytic 0·20

Ergotin Bombellon 0·50—1·00

Morphium mur. Merck 0·01—0·02

Natr. kakodylic. 0·05

Natr. methylarsen 0·05

Novocain 0·02 Adrenalin qtt I

Strychnin nitr. 0·001.

Wszelkie inne kombinacye wykonuję na zamówienie w najkrótszym czasie.

Uprasza się, celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułki: ORIGINAL „HAY”

Droguerya

S. WOJCIECHOWSKIEGO I SKI
Przemyśl
tylko ul.
Razimierza Wielkiego 3.

— poleca —
= środki opatrunkowe =
i przyrządy chirurgiczne.
Dla PT. Lekarzy ceny specjalne.

Zastępstwo na Przemyśl
Desoderolu
środku desinfekcyjnego 100% skoncentrowanego.

MATTONIEGO GIESSHÜBLER

naturalna szczawa alkaliczna

jako źródło lecznicze od lat setek uznana we wszelkiego rodzaju nieżytach przewodów oddechowych i narządów trawienia, w gościecu, katarze żołądka i pęcherza. Nieoceniona dla dzieci, rekonwalescentów i podczas brzemienności.

Henryk Mattoni

KARLSBAD — FRANCENSBAD
WIEN — — BUDAPESZT

SANATORYUM Dr. K. DŁUSKIEGO

w Zakopanem

dla chorych piersiowych

otwarte przez cały rok.

Piękny widok na TATRY. Wystawa pokoi południowa. — Centralne ogrzewanie, elektryczne oświetlenie, wodociąg gorącej i zimnej wody na wszystkich piętrach, winda elektryczna, kamera dezynfekcyjna, pokoje izolacyjne dla chorób zakaźnych, odkażanie naczynia, pracownia Röntgena.

Czytelnia, sala teatralna, kaplica, telefon, telegraf, poczta i konie w Zakładzie.

Ceny bardzo umiarkowane, od 11 koron za mieszkanie, utrzymanie i kurację.

Rządowo uprawniona

Fabryka wód mineralnych
sztucznych i specjalnych leczniczych
pod firmą

K. RZĄCA i CHMURSKI

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrobia pod kontrolą Komisji Przemysłowej Tow.
Lek. Krak. polecane przez toż Towarzystwo

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Giesshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Homburg, Kissingen, tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną oraz normalne wody mineralne z przepisu Prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franko.

**Salzbrunner
Oberbrunnen**

leczy
nieżyty narządu oddechowego i narządu trawienia, kamienie żółciowe, cierpienia nerek i pęcherza, reumatyzm, astmę, jakoteż **następstwa grypy.**

Wysyłka: GUSTAW STRIEBOLL, Bad Salzbrunn, Śląsk.

Ilustrowany cennik

Bandaży na przepukliny

wysyła gratis i franco

M. L. POLACZEK
Sambor V/11.

Zakład leczniczy dla zbożczyń mowy

Wiedeń, Hieringer Hauptstrasse 24. Tel. H. 249. — Leczy wszelkie postacie niemoty (głuchoniemota, głuchota), JAKANIE, bełkotanie, niewadliwe wymawianie, szeplenie, mowę nosową, zbożczenie głosowe przy śpiewie i mowie, utratę mowy (aphasia), jakoteż niedorozwój umysłowy. Położenie piękne, wolne od pyłu, zdrowe. Wielki ogród. Wszelki komfort i wszelkie nowoczesne urządzenia higieniczne. Tuż w pobliżu szkoły ludowej, wydziałowe i średnie. Przystanek kolei elektrycznej i kolei miejskiej. Prospekty na żądanie darmo. Zgłoszenia przedpołudniem w Sanatorium lub w dniach powszednich: Wiedeń I. Rathausstrasse 8, I. piętro od 3—4. (Tel. 18512). Lekarz kierownik: M.U. Dr. Emil Fröschels.

CHEMIA I MIKROSKOP

są dziś najpotężniejszą bronią w ręku
fabrykanta tutek i bibulek cygaretowych.

Już nadszedł ten czas, że laika, wyrabiającego tutki cygaretowe, nie można nazwać na serio fabrykantem. Dziś, chcąc palaczom dostarczyć wyrobu o ile możności jak najmniej szkodliwego, konieczną jest dokładna znajomość chemii, mikroskopu i odnośnych ulepszeń technicznych. To też na podstawie mych własnych rozbiórów chemicznych i badań mikroskopowych, oraz na podstawie wyrobionego smaku i fachowych mych wskazówek, mam zrobioną bibulkę cygaretową, znaną ogólnie pod nazwą:

„SALVESOL -- NORIS“.

Nie wyliczam zalet, jakie posiadają owe tutki cygaretowe „Salvesol-Noris“ z wata w ustnikach tejże samej nazwy, gdyż są powszechnie znane i ulubione tak w kraju jak i zagranicą.

Do nabycia we wszystkich trafikach.

M^r. W. BELDOWSKI

Fabryka tutek i bibulek cygaretowych w Krakowie.

LEON GEORGEON

DOSTAWCA CK. KLINIK UNIWERSYTETU
LWOWSKIEGO I SZPITALI KRAJOWYCH

PRACOWNIA I SKŁAD INSTRUMENTÓW CHIRURGICZNYCH
MASZYN ORTOPEDYCZNYCH I
BANDAŻY
URZĄDZEŃ SZPITALNYCH, ORAZ PRZYSBORÓW
DO PIELĘGNOWANIA CHORYCH

LWÓW -- ULICA RUSKA L. 1.

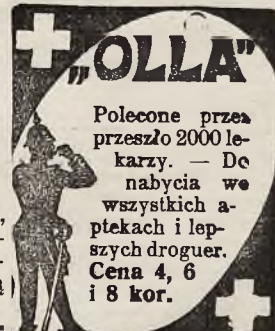

„OLLA“
jest dowodnie najlepszą
hygieniczną specjalnością
GUMOWA
pełna gwarancja
Wszędzie do nabycia.
Cenniki darmo.
Wysyła „OLLA“
fabryka gumy
Wiedeń 11, 408
Praterstrasse 67

DARMO
i franko
próbki

dla P. P. Lekarzy

Prosimy P. P. Lekarzy,
aby raczyli zwracać uwagę
chorych na naszą markę
światową OLLA i ją
polecać.

„OLLA“
Polecane przez
przez 2000 le-
karzy. — Do
nabycia we
wszystkich a-
ptekach i lep-
szych droguer.
Cena 4, 6
i 8 kor.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Panów Lekarzy, że już otworzyłem

APTEKĘ

przy ul. **Hetmańskiej**
(Hotel Victoria).

ANTONI GROBLEWSKI.